

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ Κ. ΞΕΝ. ΖΟΛΩΤΑ
ΕΞ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1963

Περιεχόμενα: I. Τα αποτελέσματα τής χρήσεως 1963.— II. 'Εξελίξεις και Προοπτικά τής 'Ελληνικής Οικονομίας.— III. Διεθνείς Οικονομικά 'Εξελίξεις.— IV. Νομισματικά 'Εξελίξεις.— V. 'Ισοζύγιον πληρωμών.— VI. Πιστωτικά 'Εξελίξεις.— VII. Πιστωτικά μεταρρυθμίσεις.

I. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1963

Κύριοι Μέτοχοι,

Ἡ παρούσα Συνέλευσις συνέρχεται ὑπὸ τὸ βαρύτατον πένθος ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ λαοφιλοῦς Βασιλέως Παύλου. Τὸ ἔθνος ἔχασε ἓνα Βασιλέα, πιστὸν φρουρὸν τῶν δημοκρατικῶν μας θεσμῶν, συμπαραστάτην καὶ ἐμφυχωτὴν εἰς τὰς ἐθνικάς μας προσπάθειάς καὶ ἐπιδιώξεις, ἀλλὰ καὶ κοινῶν τῶν ἐλπίδων καὶ προσδοκιῶν τοῦ λαοῦ μας μετὰ τοῦ ὁποῦ ἐμόχθει καὶ συνέπασχε. Διὰ τὸ ἔργον τῆς Τραπεζῆς ἐπεδείκνυε πάντοτε ζῶηρον ἐνδιαφέρον καὶ ἐπεσκέπτετο τακτικῶς τὸ Ἴδρυμα, ἐπικοινωνῶν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ καὶ μετὰ τῶν ἐκπροσώπων τῶν παραγωγικῶν ὀργανώσεων τῆς χώρας. Ὁ ἀείμνηστος Βασιλεὺς Παῦλος εἶχε βαθεῖαν ἐπίγνωσιν τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς σημασίας τῶν προβλημάτων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ νομισματικῆς σταθερότητος καὶ ἐπεθίμει τακτικῶς νὰ ἐνημεροῦται ἐπ' αὐτῶν. Κατὰ τὰς ἐπισκέψεις του εἰς τὴν Τράπεζαν συνωδεύετο κατὰ κανόνα ὑπὸ τοῦ τότε Διαδόχου καὶ νῦν Βασιλέως Κωνσταντίνου. Τὸ Ἴδρυμα συμμετέχει εἰς τὸ μέγα ἐθνικὸν πένθος. Παρακαλῶ ὅπως ἡ Συνέλευσις τηρήσῃ ἐνός λεπτοῦ σιγῆν εἰς μνήμην τοῦ ἐκλιπόντος Βασιλέως.

Ἐξθε ὁ Παντοδύναμος Θεὸς νὰ σκέπῃ τὸν Βασιλέα Κωνσταντίνον καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του νὰ δωρήσῃ εἰρήνην, πρόσοδον καὶ γαλήνην εἰς τὸν τόπον.

Συμφώνως πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀποτελεσμάτων χρήσεως τοῦ 1963, τὰ ἀκαθάριστα ἔσοδα τῆς Τραπεζῆς ἐκ τῶν ἐν γένει ἐργασιῶν τῆς ἀνήλθον εἰς 637.596.591 δραχμάς, ἐνθὺ τὸ σύνολον τῶν ἐντὸς τῆς αὐτῆς χρήσεως θαπανῶν λειτουργίας τῆς, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἀποσβέσεων, προβλέψεων

και εισφορών εις τὰ ασφαλιστικά ταμεία προσωπικού, ανήλθε συνολικῶς εις 534.539.196 δραχμάς. Τὰ καθαρὰ ἐπομένως κέρδη τῆς χρήσεως ανήλθον εις 103.057.395 δραχμάς.

Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ βελτίωσιν τῶν λογιστικῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἰδρύματος ἀπαραίτητος προϋπόθεσις εἶναι ἡ ὑπαρξίς συγχρονισμένου μηχανολογιστικοῦ κέντρου. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν συνεχίσθη καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἐξοπλισμοῦ τοῦ Μηχανολογιστικοῦ Κέντρου Χολαργοῦ διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως μέρους τῶν ἐν λειτουργίᾳ πεπαλαιωμένων μηχανῶν δι' ἑτέρου τύπου κλασικῶν μηχανῶν διατρήτων δελτίων, κατόπιν συμβάσεως μισθώσεως ὑπογραφείσης κατὰ τὸ 1962.

Ἐκ παραλλήλου καὶ ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς προσπάθειάς ἀναδιοργανώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Τραπεζῆς, ἤρχισαν ἐντὸς τοῦ 1963 αἱ προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τριῶν συμπληρωθεισῶν βασικῆς σημασίας μελετῶν, ἀφορωσῶν εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Τμήματος Προσωπικοῦ, εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν Ταμιακῶν Ὑπηρεσιῶν καὶ εἰς τὴν καθιέρωσιν συγχρονισμένου λογιστικοῦ συστήματος.

Συνεχίσθησαν καὶ κατὰ τὸ διαρρέυσαν ἔτος μὲ ἐντονώτερον ρυθμὸν αἱ προκαταρκτικαὶ ἐργασίαι διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῶν κτιρίων τοῦ Κεντρικοῦ Καταστήματος. Ὡς ἐτονίσθη καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, ἡ ἀνάγκη ἐπεκτάσεως τῶν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ Ἰδρύματος προέκυψεν ἀπὸ τὴν διαπιστωθεῖσαν στενότητα τοῦ ὑφισταμένου χώρου διὰ τὴν ἀνετον ἐξυπηρέτησιν τῶν συναλλασσομένων καὶ τὴν πλήρη ἀξιοποίησιν τῶν ἐφαρμοζομένων μεθόδων ὀργανώσεως.

Ἐντὸς τοῦ λήξαντος ἔτους συνεχίσθησαν μὲ τὴν αὐτὴν ἐντασιν αἱ προσπάθειαι τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς Διοικήσεως διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος τοῦ Ἰδρύματος. Αἰσθανόμεθα δὲ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τονίσωμεν ἐνταῦθα ὅτι τὰς προσπάθειάς αὐτάς τῆς Διοικήσεως ἐνστερνίζεται τὸ σύνολον τοῦ προσωπικοῦ, ἀναπτυσσομένης εὐγενοῦς ἀμίλλης μεταξὺ ὄλων τῶν ἐργαζομένων ἐν τῇ Τραπεζῇ διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς πρακτικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς των καταρτίσεως.

Αἱ προσπάθειαι ἀνυψώσεως τῆς μορφωτικῆς στάθμης τοῦ προσωπικοῦ τῆς Τραπεζῆς ἐξεδηλώθησαν ἐντὸς τοῦ διαρρέυσαντος ἔτους διὰ τῆς κανονικῆς πλέον λειτουργίας τοῦ ἰδρυθέντος ἐντὸς τοῦ 1962 νέου θεσμοῦ τοῦ Ἰνστιτούτου Τραπεζικῶν Μελετῶν, ὡς καὶ διὰ τῆς συνεχίσεως τοῦ προγράμματος ἀποστολῆς ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς Τραπεζικῶν Σπουδῶν πρὸς μετεκπαίδευσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἡ δραστηριότης τοῦ Ἰνστιτούτου Τραπεζικῶν Μελετῶν εἰς τὸν ἐπιμορφωτικὸν τομέα ἐξεδηλώθη ὑπὸ τὴν μορφήν δύο εἰδικῶν σεμιναρίων, τριμήνου διάρκειας, λαβόντων χώραν κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος

ἔτους. Τὰ εἰδικὰ μαθήματα ἐπὶ θεμάτων τραπεζικῆς ὀργανώσεως καὶ τεχνικῆς παρτηκολούθησαν οἱ διὰ διαγωνισμοῦ προσληφθέντες ἐπὶ συμβάσει ὑπάλληλοι τῆς Τραπεζῆς, ἀπόφοιτοι ἀνωτάτων σχολῶν. Χαρακτηριστικὸν τῆς ἀποδοξαμένης ὑπὸ τῆς Διοικήσεως σημασίας διὰ τὴν ἐπιτυχήν προώθησιν τῶν μορφωτικῶν ἐπιδιώξεων τοῦ Ἰνστιτούτου εἶναι τὸ γεγονός τῆς λειτουργίας εἰδικοῦ σεμιναρίου διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῶν ἐπιλεγέντων ὡς ἐκπαιδευτῶν εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν συγχρόνων ἐκπαιδευτικῶν μεθόδων.

Ἡ πρώτη δημοσία ἐκδήλωσις τῆς μορφωτικῆς δραστηριότητος τοῦ Ἰνστιτούτου ἐγένετο ὑπὸ τὴν μορφήν διαλέξεως ἐπὶ λίαν ἐνδιαφέροντος οἰκονομικοῦ θέματος, δοθείσης ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Yale κ. R. Triffin τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον ἐξεδόθη, καὶ εἰς ἰδιαίτερον τεύχος ὑπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου.

Εἰς τὸν τομέα τῆς ἐρευνῆς ἐξ ἄλλου συνεχίσθησαν καὶ εὑρίσκονται πρὸς τὸ τέρμα τῶν αἰ προσπάθειαι τῶν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1962 συσταθεισῶν τεσσάρων ὁμάδων ἐργασίας, εἰς τὰς ὁποίας ἔχει ἀνατεθῆ ἡ μελέτη ἐπικαίρων θεμάτων σχετιζομένων μετὰ τὴν τραπεζικὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν. Ἡ Διοίκησις ἀντιμετωπίζει τὴν περίπτωσιν τῆς διευρύνσεως τοῦ τομέως ἐρεύνης τοῦ Ἰνστιτούτου Τραπεζικῶν Μελετῶν διὰ τῆς συστάσεως νέων ὁμάδων ἐργασίας, εἰς τὰς ὁποίας θὰ ἀνατεθῆ ἡ διερεύνησις ἐπικαίρων τραπεζικῶν προβλημάτων.

Βάσει τοῦ προγράμματος μετεκπαιδεύσεως ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς Τραπεζικῶν Σπουδῶν ἀπεστάλησαν 22 ὑπάλληλοι τῆς Τραπεζῆς εἰς διάφορα μεγάλα πιστωτικὰ ἱδρύματα τῆς ἀλλοδαπῆς. Διὰ τοῦ προγράμματος μετεκπαιδεύσεως εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐπεδιώχθη ἡ δημιουργία ἑμπειρῶν προσωπικοῦ ἐξοικειωμένου μετὰ τὴν σύγχρονον τραπεζικὴν τεχνικὴν. Ἡ Διοίκησις τῆς Τραπεζῆς αἰσθάνεται ἰδιαίτεραν ἱκανοποίησιν εὑρισκομένη εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ διαθέτῃ σήμερον ἀρκετοὺς ὑπαλλήλους μετεκπαιδευθέντας εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν καὶ διαθέτοντας εὐρυτέραν ἀντίληψιν τῆς ἀποστολῆς τῶν.

Αἰσθάνομαι ἰδιαίτερος εὐτυχῆς διότι εἶμαι εἰς θέσιν νὰ διαβεβαιώσω ὑμᾶς ὅτι ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, ἐκπληροῦσα ἐπιτυχῶς ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν τὴν ὑψηλὴν ἀποστολήν τῆς ἔχει ἤδη ἀναγνωρισθῆ ὡς μία τῶν πλέον ἀρτίως λειτουργουσῶν Κεντρικῶν Τραπεζῶν. Τὸ ὑψηλὸν αὐτὸ ἐπίτευγμα ὀφείλεται εἰς τὴν συμβολὴν τῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς, οἱ ὅποιοι ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων μέχρι τῶν κατωτάτων βαθμίδων ἐπιδεικνύουσιν ἐξαιρετικὰς ἀρετὰς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τῶν. Ἡ μετ' αὐταπαρνήσεως συμμετοχὴ τοῦ προσωπικοῦ εἰς πᾶσαν ἐκδήλωσιν τῆς δραστηριότητος τοῦ Ἰδρύματος ἐπιβάλλει τὴν ἀπονομὴν δικαίου ἐπαίνου, τὸν ὅποιον παρακαλῶ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν ὅπως ἐκφράσῃ μεθ' ἡμῶν πρὸς τὸ σύνολον τῶν ὑπαλλήλων.

II. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. **Ἐθνικὸν εἰσόδημα καὶ ἐπενδύσεις κατὰ τὸ 1963.**—Τὸ ἔτος 1963 χαρακτηρίζεται ἀπὸ σημαντικὴν μὲν αὐξήσιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἐντονωτέραν ἐκδήλωσιν συμπτωμάτων συνδεομένων πρὸς ὀρισμένας διαρθρωτικὰς ἀδυναμίας τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀπεδείχθη ἐξ ἄλλου ὅτι τὰ θεμέλια τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ ἐθνικοῦ νομισματος εἶναι σταθερὰ δεδομένου, ὅτι, παρὰ τοὺς ψυχολογικοὺς ἀντικείμενους ἐκ τῆς πολιτικῆς ἀβεβαιότητος καὶ τῶν ἐξελίξεων τοῦ κυπριακοῦ, ἡ ἐκδήλωθεῖσα νομισματικὴ ἀναταραχὴ ὑπῆρξε προσωρινή, ταχέως δὲ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου ἀποκατεστάθησαν ἔμματα νομισματικὰ καὶ πιστωτικὰ συνθήκαι.

Ἐντὸς τοῦ 1963 τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν εἰσόδημα ἐσημείωσεν αὐξήσιν κατὰ ποσοστὸν οὐσιωδῶς ἀνώτερον τῶν ἀντιστοιχῶν ποσοστῶν ἐτησίας αὐξήσεως ὁλοκλήρου τῆς προηγουμένης πενταετίας, ἐξαιρουμένου τοῦ ἔτους 1961, κατὰ τὸ ὅποιον συνέπεσεν αἰχμὴ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐκ τῶν ἀνά τετραετιᾶν σημειουμένων εἰς τὴν μεταπολεμικὴν ἐξέλιξιν αὐτῆς. Κατὰ προσωρινὰς ἐκτιμήσεις τῆς Διευθύνσεως Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ἰπουργείου Συντονισμοῦ, τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς ταθερὰς μὲν τιμὰς ἦτο 7,6%, ἔναντι 3,1% τοῦ 1962, εἰς τρεχούσας δὲ τιμὰς 11,2% ἔναντι 5,7% τοῦ 1962. Ὁ ὀψιθῆς ρυθμὸς τοῦ 1963 ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν σημαντικὴν αὐξήσιν τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος, τὸ ὅποιον (ὕπολογιζόμενον εἰς σταθερὰς τιμὰς) ὑπερέβη κατὰ 8,8% τὸ ἐπίπεδον τοῦ 1962 καὶ κατὰ 2,1% τὸ ἐπίπεδον τοῦ 1961, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ προηγούμενον ἀνώτατον μεταπολεμικὸν ἐπίπεδον.

Ἡ αὐξήσις τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος κατὰ τὸ 1963 προήλθεν ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐσοδείας τριῶν κυρίως προϊόντων, ἦτοι τῶν ἐλαιοκομικῶν, ἢ παραγωγῆ τῶν ὀπῶν ἦτο τριπλασία τῆς τοῦ 1962, τοῦ καπνοῦ, τοῦ ὀπῶν ἢ μεγαλυτέρα παραγωγῆ συνδέεται πρὸς τὴν αὐξήσιν τῶν ἀποδόσεων καὶ κυρίως τὴν ἐπέκτασιν τῆς καλλιεργείας ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν διαμορφωθεισῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ὑψηλῶν διεθνῶν τιμῶν καὶ τέλος τοῦ βάμβακος, διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς καλλιεργείας τοῦ ὀπῶν ἐφαρμόζεται κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη πολιτικὴ ἐπιδοτήσεως. Ἐξ ἄλλου ἐσημειώθη οὐσιώδης κἀμψις τῆς παραγωγῆς σίτου κατὰ τὸ 1963 κατέπιν τῶν δυσχερειῶν καλλιεργείας, αἱ ὅποιαι προέκυψαν ἐξ αἰτίας τῶν δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν κατὰ τὴν περίοδον τῆς σορᾶς.

Εἰς τοὺς λοιποὺς τομείς ἐσημειώθησαν ἐπίσης αὐξήσεις τοῦ εἰσοδήματος, κατὰ ποσοστὰ ἄνω κατώτερα ἐκείνου τοῦ ἀγροτικοῦ. Κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ ἔτους εἶχεν ἐπικρατήσῃ γενικῶς σχετικὴ χαλάρωσις εἰς τὴν οἰκονομίαν.

νομικήν δραστηριότητα, συνεπεία του μειωμένου αγροτικού εισοδήματος των τελευταίων μηνών του 1962 αλλά και των δυσμενών καιρικών συνθηκών, αι όποιαi άφ' ενός ήσκησαν άνασταλτικήν επίδρασιν επί τής εκτελέσεως δημοσίων έργων και άφ' έτέρου συνετέλεσαν ένδεχόμενως εις τήν επικράτησιν δυσμενών προβλέψεων ώς πρός τας θερινάς έσοδείας του παρελθόντος έτους. Κατά τον δεύτερον όμως εξάμηνον του έτους ό αύξητικός ρυθμός τής έν γένει οικονομικής δραστηριότητος ένετάθη και ούτω ή έτησία αύξησης του άκαθάριστου εισοδήματος εκ τής δευτερογενούς παραγωγής, ήτοι εκ τής μεταποίησης, των μεταλλείων κλπ., των έπιχειρήσεων κοινής ώφελείας και τής εκτελέσεως έργων, άνήλθεν εις σταθεράς τιμάς εις 7,3% περίπου, έναντι ποσοστού 6,3% του 1962. Ως πρός τήν έντός του 1963 εξέλιξιν τής βιομηχανικής παραγωγής ειδικώτερον διαπιστούται ότι, συμφώνως πρός τον σχετικόν δείκτην τής Έθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, ή αύξησης αυτής άνήλθε κατά τό 1963 εις 7,4% του 1962. Εις τήν αύξησιν αυτήν κατά κύριον λόγον συνετέλεσαν αι βιομηχανίαί έπεξεργασίας καπνού και αι βιομηχανίαί ειδών διατροφής.

Τό εκ των ύπηρεσιών εισόδημα (περιλαμβανομένου και του εξ άλλοδαπής) έσημείωσεν αύξησιν ύπολογιζομένην εις 7% εις σταθεράς τιμάς. Άξιόσημείωτος είναι ό ταχύς ρυθμός αύξήσεως του εισοδήματος εκ τής άλλοδαπής, ό όποιος κατά τό 1963 έφθασεν εις 20% σχεδόν συνεπεία τής ανάκαμψεως τής ναυτιλιακής δραστηριότητος και τής συνεχιζομένης ταχείας αύξήσεως των συναλλαγματικών εισπράξεων εξ άμειβών των άπασχολουμένων εις ευρωπαϊκάς χώρας έργατών.

Η εξέλιξις των έπενδύσεων κατά τό 1963 έπηρεάσθη δυσμενώς από την κάμψιν των κρατικών έπενδύσεων, ένψ αι ιδιωτικά έπενδύσεις ύπολογίζεται ότι πρόξήθησαν κατά 12,8%. Συμφώνως πρός τας εκτιμήσεις τής Διευθύνσεως Έθνικών Λογαριασμών του Υπουργείου Συντονισμού, τό σύνολον των έπενδύσεων παγίου κεφαλαίου, άνευ πλοίων, εις σταθεράς τιμάς πρόξήθη κατά 6,3% μέ συνέπειαν ή άναλογία αυτών εις τό άκαθάριστον έθνικόν εισόδημα να μειωθή από 23,1% κατά τό 1962 εις 22,8% τό 1963. Αι πραγματοποιηθείσαι δημόσια έπενδύσεις άνήλθον κατά τό 1963 εις 6.850 έκατ. δραχ. έναντι 7.200 έκατ. δραχ. του 1962. Έν σχέσει πρός τας προβλέψεις του κρατικού προγράμματος έπενδύσεων καθυστέρησις παρατηρήθη, ίδια εις τας δαπάνας διά τον τουρισμόν και τήν παιδείαν.

Η εύνοική εξέλιξις τής οικονομικής δραστηριότητος και του έθνικού εισοδήματος κατά τό 1963 δέν συνοδεύεται έν τούτοις από ένδείξεις σοβαράς προόδου πρός τήν άπαραίτητον αναδιάρθρωσιν και ανάπτυξιν τής οικονομίας μέ ρυθμόν άνταποκρινόμενον τόσον πρός τας εκ τής συνδέσεως τής Ελλάδος μετά τής Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος απαιτήσεις, όσον και πρός

τὴν ζωτικὴν ἀνάγκην δημιουργίας προσθέτων εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως ἐν Ἑλλάδι καὶ τὰς εὐλόγους ἀξιώσεις ἐξυψώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν μεγάλων κατηγοριῶν τοῦ πληθυσμοῦ. Οὕτω τὴν οἰκονομίαν ἐξακολουθοῦν νὰ χαρακτηρίζουν ὀρισμένοι τάσεις ἀντανακλῶσαι διαρθρωτικὰς καὶ ὀργανωτικὰς ἀδυναμίας, αἱ ὁποῖαι δὲν κατέστη δυνατόν ἀκόμη νὰ ἀρθοῦν ἢ ἔστω νὰ ἀμβλυθοῦν.

Ἐ ν π ρ ὶ τ ο ι ς, ὁ ρυθμὸς τῆς μεταναστεύσεως, ἡ ὁποία ἀπὸ τριετίας ὑπερβαίνει τὴν ἐτησίαν αὐξήσιν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, παρουσίασεν ἐπιτάχυνσιν κατὰ τὸ 1963. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταναστῶν ηὐξήθη εἰς 100.000 κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, ἔναντι 84.000 τὸ 1962, ἦτοι κατὰ 19%. Οὕτω δημιουργεῖται κίνδυνος νὰ ἐξελιχθῇ τὸ φαινόμενον τῆς μεταναστεύσεως ἀπὸ προσωρινὴ ἔξοδος εἰς τὸ πληθυσμιακὸν πλεόνασμα τῆς χώρας εἰς παράγοντα ἀνασταλτικὸν τῆς ἀναπτύξεως. Ἡ δὲ πλέον ἀνησυχητικὴ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἔνδειξις εἶναι ἡ αὐξανομένη ἀναλογία τῶν ἐργατῶν βιομηχανίας ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταναστῶν. Ἡ ἀπώλεια τοῦ τμήματος τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, τὸ ὅποσον εἶναι τὸ σχετικῶς ἐξευδικευμένον καὶ περισσότερον ἐξελιξιμον, δύναται συντόμως νὰ δημιουργήσῃ πρόβλημα στενότητος εἰδικευμένων κυρίως ἐργατῶν διὰ τὴν βιομηχανίαν κατὰ τὴν προσδοκωμένην φάσιν ταχύτερας ἀναπτύξεως αὐτῆς.

Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν, αἱ κρατικαὶ ἐπενδύσεις παρουσιάζουν στασιμότητα, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἄσχετος πρὸς τὴν ἀνεπαρκῆ καὶ μὴ συστηματικὴν ὀργάνωσιν τῆς μελέτης, τοῦ ἐλέγχου τῆς ἐκτελέσεως ὡς καὶ τῆς πλήρους ἀξιοποιήσεως τῶν ἐκτελουμένων ἔργων. Ἡ πραγματοποίησις τῶν προγραμματιζομένων δαπανῶν καὶ κατὰ τὰ πρὸ τοῦ 1963 ἔτη ἐπετεύχθη δι' ἐπιλογῆς ὄχι πάντοτε τῶν μείζονος σημασίας διὰ τὴν προώθησιν τῆς ἀναπτύξεως ἔργων, ἐσημειώθη δὲ καθυστέρησις εἰς κρίσιμους τομείς. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ κατὰ τὸ 1963 μὴ πραγματοποίησις τῶν προβλεφθεισῶν ἐπενδύσεων εἰς τὴν παιδείαν, καίτοι ἡ προγραμματισθεῖσα δαπάνη ἦτο πολὺ μικρὰ ἐν συγκρίσει πρὸς ὅ,τι θὰ ἀπῆτει ἐν πρόγραμμα ταχείας ἀναπτύξεως καὶ προσανατολισμοῦ τῆς παιδείας πρὸς ἀνάγκας τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Τ ρ ῖ τ ο ν, μέγα μέρος τῆς ἰδιωτικῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος ἐξακολουθεῖ νὰ στρέφεται πρὸς μὴ πρωτεύουσας σημασίας κατευθύνσεις, ἡ δὲ ἀνάληψις παραγωγικῶν πρωτοβουλιῶν, καίτοι εὐρύτερα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι αἰσθητῶς χαμηλοτέρα τῶν ἐπιπέδων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα θὰ ἀνταπεκρίνοντο εἰς τοὺς ἐθνικῆς σημασίας στόχους οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς. Τοῦτο ἰσχύει ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν βιομηχανίαν, ὅπου ἡ μέχρι τοῦδε πρόοδος πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν ἀνταγωνιστικότητός της εἰς διεθνή πλαίσια, καίτοι οὐχὶ ἀσήμαντος, ὑπολείπεται κατὰ πολὺ τῆς ἀναγκαίας.

Τ ἔ τ α ρ τ ο ν, τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ βάζουγιου ἀντανακλῶν τὰς

ὀργανικὰς ἀδυναμίας τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας συνεχῶς διευρύνεται καὶ δὴ μὲ ταχὺν ρυθμὸν, λόγῳ τῆς μακροχρονιωτέρας τάσεως στασιμότητος τῶν ἐξαγωγῶν. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐξαγωγῶν εἶναι ἀναγκαία, ὡς ἐπανειλημμένως ἐτονίσθη κατὰ τὸ παρελθόν, ὄχι μόνον πρὸς διατήρησιν τῆς ἰσορροπίας τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν μακροχρονίως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἑλῆς διαδικασίας ἀναπτύξεως τῆς ἀνταγωνιστικότητος καὶ πραγματοποιήσεως τῶν ἀπαιτούμενων διαρθρωτικῶν μεταβολῶν εἰς τὴν ἐλληνικὴν οἰκονομίαν.

2. Νομισματικὴ ἰσορροπία.—Ἡ ἐκδηλωθεῖσα κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας στροφή πρὸς τὴν χρυσὴν λίραν, παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ὑπῆρξε κατὰ καιροῦς ἐντονωτάτῃ ἐπὶ σειράν ἡμερῶν, ἀπεδείχθη διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ὅτι ἀπετέλει φαινόμενον παροδικόν, μὴ δικαιολογούμενον ἀπὸ τὰς πραγματικὰς οἰκονομικὰς συνθήκας τοῦ τόπου. Ἐντονος ζήτησις χρυσῶν λιρῶν ἐξεδηλώθη ἐπανειλημμένως καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, ὑποκινήθεισα ἀπὸ ἐξωτερικὰ ἢ ἐσωτερικὰ αἰτία, αἱ δὲ τελευταῖαι ἐξελίξεις εἰς τὴν ἀγορὰν χρυσῶν λιρῶν ὑπογραμμίζουν καὶ πάλιν τὴν ἰδιοτυπίαν τῶν ἐλληνικῶν συνθηκῶν. Ἀποδεικνύουν ὅμως συγχρόνως καὶ τὴν ἐπελθούσαν βαθυτέραν μεταβολήν, τὴν ἐδραϊώσιν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ εὐρύτερου κοινοῦ πρὸς τὸ ἐθνικόν νόμισμα καὶ τὴν ἀντοχὴν τοῦ νομισματικοῦ καὶ πιστωτικοῦ συστήματος τῆς χώρας, τὸ ὅποιον ἔχει ἤδη καταστῆ ἐπαρκῶς ἰσχυρὸν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοιοῦτου εἶδους κρίσεων. Ἀπέδειξε ὅτι τὸ κοινὸν διετήρησε τὴν ἐμπιστοσύνην του πρὸς τὴν σταθερότητα τῆς δραχμῆς εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ἐξεδηλώθη αὐξήσις τῆς ζήτησεως ἄλλων κατηγοριῶν ἀγαθῶν (καταναλωτικῶν ἢ διαρκῶν). Αἱ ἀγοραὶ ἐκινήθησαν ὁμαλῶς καὶ τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν παρέμεινεν ἀνεπηρέαστον καθ' ὅλην τὴν περίοδον τοῦ ὀκταμήνου Ἰουνίου 1963—Φεβρουαρίου 1964. Καὶ πρέπει νὰ τονισθῆ, ὅτι ἡ εἰσορῆ νέων καταθέσεων εἰς τὰς τραπεζὰς διετηρήθη εἰς ἱκανοποιητικὰ ἐπίπεδα κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐντόνου ζήτησεως χρυσῶν λιρῶν. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγοραστῶν χρυσῶν λιρῶν ἦτο πολὺ μικρὸς, συγκρινόμενος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν καταθετῶν.

Ἀπεδείχθη ὅμως ἐπίσης καὶ ἡ σημασία τῆς διατηρήσεως ἐπαρκοῦς ποσότητος χρυσῶν λιρῶν, ἐκτὸς τῶν συναλλαγματικῶν διαθέσιμων τῆς χώρας, ὡς ρυθμιστικοῦ ἀποθέματος δυναμένου νὰ χρησιμοποιηθῆ διὰ παρεμβάσεις πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐκτάκτων αὐξήσεων τῆς ζήτησεως. Παρεμβάσεις εἰς τὴν ἀγορὰν χρυσοῦ ὑπὸ τῶν κεντρικῶν τραπεζῶν εἶναι συνήθεις καὶ εἰς ἄλλας χώρας οἰκονομικῶς ἰσχυρατέρας τῆς Ἑλλάδος, ὁσάκις περιοδικῶς ἐκδηλοῦνται ἔξαρσις τῆς ἰδιωτικῆς ζήτησεως χρυσοῦ ὀφειλομένη εἰς κερδοσκοπικοὺς λόγους. Ἰδιαίτερας σημασίας εἶναι ἡ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1962 συστηματικὴ παρέμβασις τῶν κεντρικῶν τραπεζῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερι-

κής και των άλλων μεγάλων βιομηχανικών χωρών της Ευρώπης εις την ελευθέραν αγοράν χρυσοῦ τοῦ Λονδίνου πρὸς διατήρησιν τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ ἐγγὺς τῆς ἐπισήμου ἰσοτιμίας. Ὅστω ἀπεφεύχθησαν ὑπερβολικαὶ ἀνατιμήσεις τοῦ χρυσοῦ εἰς περιόδους προσκαιρῶν διαταραχῶν τοῦ διεθνοῦς νομισματικοῦ μηχανισμοῦ, με ἀποτέλεσμα τὴν διατήρησιν τῆς ἀμπιστοσύνης καὶ τὴν ἀποθάρρυνσιν τῆς διεθνοῦς κερδοσκοπίας.

III. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Ἐπέκτασις τῆς οικονομικῆς ἀνάδοις εἰς περισσότερας χώρας, συνεχιζόμεναι ὑφωτικάι τάσεις εἰς τοὺς μισθοὺς καὶ τὸ κόστος παραγωγῆς καὶ ἔντονα συμπτώματα πληθωρικῶν τάσεων εἰς τὰς περισσότερας εὐρωπαϊκὰς χώρας, ἦσαν τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τῶν διεθνῶν οικονομικῶν ἐξελίξεων κατὰ τὸ 1963.

Ἡ ἐπάνοδος τῆς ἀνοδικῆς τάσεως τῆς οικονομικῆς δραστηριότητος εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ὅπου κατὰ τὸ δεύτερον ἕξμηνον τοῦ 1962 εἶχεν ἐπικρατήσῃ στασιμότης, ἡ μεταστροφή ἀπὸ ὑφέσεως κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο εἰς ἔντονον οικονομικὴν ἀνοδὸν τὸ 1963 εἰς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν καὶ τέλος ἡ μικρὰ βελτίωσις τῆς ζήτησεως ἀπὸ μέρους τῶν χωρῶν πρωτογενοῦς παραγωγῆς, κατόπιν τῆς ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματός των εὐνοϊκῆς ἐπιδράσεως τῆς ὑφέσεως τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν, ἤσκησαν ἐκσχυτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς οικονομικῆς δραστηριότητος εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Δυτικὴν Εὐρώπην καὶ εἰδικώτερον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος.

Ἡ ἐπίδρασις αὕτη τῆς ἐξωτερικῆς ζήτησεως ἦτο ἔντονωτέρα ἢ κατὰ τὸ προηγουμένον ἔτος καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ συνολικὴ ζήτησις ἠϋξήθη μετὸν αὐτὸν ρυθμὸν, παρ' ὅλον ὅτι εἰς τὴν αὐξητικὴν τάσιν τῆς ἐσωτερικῆς ζήτησεως παρετηρήθη μικρὰ χαλάρωσις, προσελθοῦσα κυρίως ἀπὸ ἐπιβράδυνσιν τῶν ἐπενδύσεων. Ὁ χαμηλότερος ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ προηγουμένα ἔτη ρυθμὸς ἀξήσεως τοῦ ἀκαθάρτου ἐθνικοῦ προϊόντος τῆς Κοινότητος κατὰ τὸ 1963—4% ἔναντι 5% τοῦ 1962 καὶ 5,3% τοῦ 1961 ἀντανακλᾷ οὕτω τὰς ἐξελίξεις εἰς τὰς συνθήκας προσφοράς καὶ δὴ τὴν στενότητα, ἡ ὁποία ἐξηκολογήθη καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο νὰ χαρακτηρίζῃ τὴν εὐρωπαϊκὴν ἀγορὰν ἐργασίας με αὐτὴν ἢ καὶ μεγαλυτέραν ἔντασιν. Συνετέλεσεν ὁμοίως εἰς τοῦτο ἐν τινὶ μέτρῳ καὶ σμικτυματικὸς παράγων, ὁ βαρὺς χειμὼν 1962—1963, συνετελεξ τοῦ ὁποίου ἐπηρέασθη δυσμενῶς ὄχι μόνον ἡ γεωργικὴ παραγωγή, ἀλλὰ καὶ ἡ οἰκοδομικὴ δραστηριότης τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ 1963.

Εἰς τὴν σχετικὴν χαλάρωσιν τοῦ ρυθμοῦ ἀνάδοις ἐντὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη δὲν ἀποδίδεται σημασία μονιμωτέρας τάσεως καὶ αἱ προοπτικαὶ διὰ τὸ τρέχον ἔτος εἶναι αἰσιόδοξοι.

Ἡ εὐνοϊκὴ ἐπίδρασις τῆς διαδικασίας οἰκονομικῆς ἐνοποιήσεως τῶν ἐξ χωρῶν ἐπὶ τοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως αὐτῶν εἶναι ἐκδηλος, ἐὰν γίνῃ σύγκρισις μὲ τὰς ἀντιστοιχοῦς ἐξελίξεις εἰς τὰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς χώρας. Εἰς τὴν ὡς ἀνωτέρω κατὰ 4% αὐξησιν τοῦ εἰς σταθερὰς τιμὰς ἀκαθάριστου ἐθνικοῦ προϊόντος τῆς Κοινότητος τὸ 1963 ἀντιστοιχεῖ αὐξήσις κατὰ 3,5% εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ κατὰ 2% περίπου εἰς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὰς δύο αὐτὰς χώρας ἠσκήθη κατὰ τὸ 1963 οἰκονομικὴ ἐνισχυτικὴ πολιτικὴ τῆς δραστηριότητος μετὰ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν κατὰ τὸ δεύτερον Ἰδίως ἐξάμηνον τοῦ 1962 τάσιν ὑφέσεως εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ διακοπὴν τῆς ἀνάδοδος εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἡ διαφορὰ εἰς τὸν ρυθμὸν ἀναπτύξεως τῆς Ε.Ο.Κ. ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν ἄλλων βιομηχανικῶν χωρῶν ἀφ' ἑτέρου εἶναι περισσότερον ἐκδηλος, ἐὰν συγκριθῇ ἡ ἐξέλιξις ὁλοκλήρου τῆς περιόδου ἀπὸ τῆς λειτουργίας τῆς Κοινότητος καὶ ἐντεῦθεν. Οὕτω κατὰ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν τελευταίαν τριμηνιαίαν ἔκθεσιν τῆς Ἐπιτροπῆς (Δεκέμβριος 1963) στοιχεῖα, μεταξὺ 1968 καὶ 1963 τὸ εἰς σταθερὰς τιμὰς ἀκαθάριστον ἐθνικὸν προϊόν τῆς Ε.Ο.Κ. ἠξήθη κατὰ 30% περίπου, ἐνῶ τὰ ἀντίστοιχα ποσοστὰ εἶναι 22% διὰ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ 16% διὰ τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν.

Προϋπόθεσις ἐν τούτοις διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ ὑψηλοῦ ρυθμοῦ οἰκονομικῆς ἀνάδοδος τῆς Κοινότητος, εἰς τὸν ὁποῖον συντελεῖ μεγάλως ἡ ἀνάπτυξις τῶσον τοῦ ἐνδοκοινοτικοῦ ἐμπορίου ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ταχείας τελωνειακῆς ἐνοποιήσεως, ὅσον καὶ τῶν μετὰ τῶν τρίτων χωρῶν συναλλαγῶν, εἶναι ἡ συγκράτησις τῶν ἐκδηλουμένων ὀλονέν καὶ ἐντονώτερον κατὰ τὰ τελευταία ἔτη πληθωρικῶν πιέσεων. Ἡ ὑφωτικὴ τάσις τῶν τιμῶν συνεχισθεῖσα καὶ κατὰ τὸ 1963 συνδέεται κυρίως πρὸς τὰς αὐξήσεις μισθῶν, αἱ ὅποιαι ἀντανακλοῦν τὰς ἐπικρατούσας συνθήκας στενότητος εἰς τὴν ἀγορὰν ἐργασίας. Αἱ παρατηρούμεναι διαφοραὶ κατὰ χώρας εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν μισθῶν ἐξηγοῦν καὶ τὰς ἀντιστοιχοῦς διαφορὰς εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἐπιπέδου τιμῶν. Οὕτω εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπου ἡ προηγουμένως ἐντονος ὑφωτικὴ τάσις τῶν μισθῶν περιωρίσθη κατὰ τὸ 1963, ἐπεκράτησε σχετικὴ σταθερότης τιμῶν, ἐνῶ ἀντιθέτως αἱ σημαντικαὶ αὐξήσεις μισθῶν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν ὠδήγησαν εἰς ὀψωσιν τῶν τιμῶν (καταναλωτοῦ) κατὰ 7% περίπου. Αἱ συνέπειαι τῶν πληθωρικῶν πιέσεων ὑπῆρξαν περισσότερον ἢ εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις αἰσθηταὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἀνισορροπία μεταξὺ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων ἀφ' ἑτέρου ἔβαινε ἐντεινομένη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1963. Ἡ ταχύτης αὐξήσεως τῆς ζήτησεως, καθ' ὃν χρόνον ἐσημειώθη σχετικὴ ἐπιβράδυνσις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος (προελθούσης ἐν μέρει καὶ ἐκ τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως), συνέτελεσεν εἰς ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ τῶν εἰ-

ταγωγών και εις διπλασιασμόν σχεδόν—ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ προηγούμενον ἔτος—τοῦ ἐμπορικοῦ ἔλλειμματος. Παράλληλως δυσμενῆς μεταστροφή ἐξεδηλώθη εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἀδήλων εἰσπράξεων και ἰδίως εἰς τὴν κίνησιν κεφαλαίων με ἀποτέλεσμα σημαντικόν ἔλλειμμα τοῦ συνολικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῆς χώρας αὐτῆς. τῆς ὁποίας ἡ θέσις ἦτο συνεχῶς πλεονασματικῆ ἐπὶ πολλὰ ἔτη προηγούμενης. Ἄξιον ἰδιαίτερας προσοχῆς εἶναι τὸ φαινόμενον κάμψεως τῆς τάσεως πρὸς ἀποταμίευσιν και ἐντάσεως τῆς διαρροῆς κεφαλαίου ὑπὸ μωρφήν ἰδίως ἐξαγωγῆς ἰταλικῶν τραπεζογραμματίων, ἡ ὁποία προσέλαβεν εὐρυτάτην ἔκτασιν. Αἱ ἀνωτέρω ἐξελίξεις κατέστησαν ἀκόμη περισσότερο ἀισθητήν τὴν ἀνάγκην συντονισμοῦ τῆς πολιτικῆς τῶν ἐξ χωρῶν διὰ τὴν ἀπὸ κοινῶ ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τοῦ πληθωρισμοῦ, ἡ δὲ Ἐπιτροπὴ τῆς Κοινότητος διετύπωσεν εἰς τὸ πρόγραμμα δράσεώς της ὡς βασικὴν ἐπιδίωξιν τὴν διαμόρφωσιν «κοινωνικῆς ἀντικυκλικῆς πολιτικῆς».

Πληθωρικὰ φαινόμενα ἐσημειώθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1963 και εἰς τὰς ἄλλας βιομηχανικὰς χώρας ἐκτὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος εἰς μικροτέραν ἢ μεγαλυτέραν ἔκτασιν. Ἰδιαίτερος σημαντικὴ ἦτο ἡ λαβούσα χώραν ὕψους τῶν τιμῶν εἰς τὴν Ἑλβετίαν (ὁ δείκτης κόστους στους ζῶης γυξήθη, κατὰ 4% σχεδόν μεταξὺ Δεκεμβρίου 1962 και Δεκεμβρίου 1963) ἡ ὁποία και ὠδήγησεν εἰς προσανατολισμόν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς παρεκκλίνοντα μεγάλως ἀπὸ τῆς φιλελευθέρας κατευθύνσεως τῆς ἀποτελούσης παράδοσιν εἰς τὴν χώραν αὐτήν. Σημαντικαὶ ὕψους τιμῶν ἐσημειώθησαν ἐπίσης εἰς τὴν Φινλανδίαν, τὴν Αὐστρίαν, τὴν Σουηδίαν, τὴν Νορβηγίαν. Εἰς τὸ Ἠνωμένον Βασίλειον ἀντιθέτως ἐπεκράτησε μᾶλλον τάσις σταθεροποιήσεως κατόπιν τῆς διακοπῆς τῶν ὕψωτικῶν κινήσεων τῶν μισθῶν, πρᾶγμα τὸ ὅπολον διὰ τῆς βελτιώσεως τῆς ἀνταγωνιστικῆς θέσεως τῆς χώρας αὐτῆς συνετέλεσεν εἰς τὴν εὐνοϊκὴν μεταστροφήν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος και εἰς τὴν διατήρησιν ὑψηλοῦ σχετικῶς ρυθμοῦ ἀνάδου καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ 1963.

Ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῶν χωρῶν τῆς Ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης και ἰδίως τῆς Ε.Ο.Κ. ἤρχισε νὰ προσαρμόζεται πρὸς ἀντιπληθωρικὴν κατεύθυνσιν μόνον ἀπὸ τῶν τελευταίων μηνῶν τοῦ ἔτους. Ἡ γενικὴ σχεδόν τάσις ἐπιβραδύνσεως τοῦ ρυθμοῦ τῶν ἐπενδύσεων ὑπῆρξεν ἐν ἐκ τῶν κυρίων αἰτίων τῆς διστακτικότητος τῶν κυβερνήσεων εἰς τὴν λήψιν γενικῶν ἀντιπληθωρικῶν μέτρων, τὰ ὁποία θὰ συνεπήγοντο τὸν κίνδυνον ἐνισχύσεως τοῦ φαινομένου τούτου με ἀνασταλτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀνάδου. Ἦδη ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ ὄλων τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος, ἐξαιρουμένης τῆς Γερμανίας, ἔχει καταστῆ περισσότερο περιοριστικῆ. Εἰς τὴν Γαλλίαν εἰδικώτερον ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου 1963 τὸ «πρόγραμμα νομισματικῆς σταθεροποιήσεως» με κυρίας ἐκδηλώσεις τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς ὀθ

μοσιονομικῆς πολιτικῆς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς μειώσεως τοῦ ἐλλείμματος καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τακτικῆς περιορισμοῦ τῶν πιστώσεων, ἰδίως τῶν καταναλωτικῶν χαρακτήρος. Μεταγενεστέρως ἐλήφθησαν καὶ ἕτερα συμπληρωματικὰ μέτρα ὡς ἡ ὑψώσεις τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου εἰς 4%, ἡ ἀξίσεις τῶν ἐξωτερικῶν δασμῶν ἐπὶ ὀρισμένῳ ἀριθμῷ προϊόντων καὶ ἡ καθιέρωσις ἀμέσων ἐλέγχων διὰ τὰς τιμὰς ὀρισμένων ὑπηρεσιῶν. Εἰς τὴν Ἰταλίαν ἡ προσπάθεια συγκρατήσεως τοῦ πληθωρισμοῦ ἐξεδηλώθη ἀρχικῶς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν περιορισμοῦ τοῦ δημοσιονομικοῦ ἐλλείμματος καὶ τῆς πιστωτικῆς ἐπεκτάσεως. Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ 1963 καθιερώθησαν μέτρα ἀμεσώτερου ἐπηρεασμοῦ τῶν τιμῶν, διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς προσφοράς ὁριστικῶν εἰδῶν καὶ διὰ τοῦ ἀμέσου ἐλέγχου τῶν τιμῶν ὀρισμένων ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Τέλος, τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον καθιερώθησαν ἀξίσεις φορολογικῶν ὡς ἐπὶ τῆς γενζίνης καὶ τῶν πωλήσεων αὐτοκινήτων καὶ ἐπεδιδόχθη περιορισμὸς τῶν πιστώσεων πρὸς τοὺς καταναλωτὰς (πωλήσεων διὰ δόσεων). Ἐξ ἄλλου εἰς τὴν Ἑλβετίαν, ὅπου ἀπὸ διαιτίας καὶ πλέον ἐφαρμόζεται ὡς ἀντιπληθωρικὴ τακτικὴ ἡ ὑπὸ τῶν τραπεζῶν — ἀκολουθουσῶν ἐν προκειμένῳ σχετικᾶς ἐδηγίας τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν — μὴ καταβολὴ τόκου διὰ καταθέσεις ἀλλοδαπῶν εἰς αὐτάς, ὑπεβλήθη πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τοῦ Κοινοβουλίου σχέδιον μέτρων περιορισμοῦ τῶν πιστώσεων καὶ ἐλέγχου τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Ἡ περιοριστικὴ κατεύθυνσις εἰς τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν ἀναμένεται μᾶλλον νὰ γενικευθῇ καὶ ἐνδεχομένως νὰ ἐνταθῇ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ ὁποίου αἱ περιγραφεῖσαι ἀνωτέρω τάσεις ἀνόδου ὑπὸ συνθήκας ἐπιτεινομένου πληθωρισμοῦ συνεχίζονται. Χαρακτηριστικαὶ δὲ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἶναι αἱ γενόμεναι ἴδη εἰς τὰς κυριωτέρας βιομηχανικὰς χώρας ἀναπροσαρμογαὶ τῶν τραπεζικῶν ἐπιτοκίων, τὰ ὅποια ὑπερβαίνουσιν σήμερον κατὰ $\frac{1}{2}$ ἕως 1 μονάδα τὰ πρὸ ἔτους ἰσχύοντα.

IV. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

1. Ρευστότης τῆς οἰκονομίας καὶ παράγοντες μεταβολῆς μέσων πληρωμῆς.—Ἡ προσφορά χρήματος, ἥτοι τὸ ἄθροισμα τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ τῶν καταθέσεων ὄψεως, ἀνῆλθεν εἰς τὸ τέλος Δεκεμβρίου 1963 εἰς 23.616 ἑκατ. δραχ., σημειώσασα ἀξίησιν μεταξύ τέλους Δεκεμβρίου 1962 καὶ τέλους Δεκεμβρίου 1963 κατὰ 3.113 ἑκατ. δραχ. ἢ 15% ἔναντι ἀντιστοίχου ἀξίησεως 2.672 ἑκατ. δραχ. ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ ποσοστὸν 15% ἐντὸς τοῦ 1962. Εἰδικώτερον, ἡ νομισματικὴ κυκλοφορία ἀνῆλθεν εἰς τὸ τέλος Δεκεμβρίου 1963 εἰς 16.802 ἑκατ. δραχ., ἀύξηθεῖσα ἐντὸς τοῦ ἔτους αὐτοῦ κατὰ 2.440 ἑκατ. δραχ. ἢ 17% ἔναντι ἀντιστοίχου ἀξίησεως κατὰ 2.184 ἑκατ. δραχ. ἢ 18% ἐντὸς τοῦ 1962. Ἡ αὐτὴ περίπου εἰκὼν προκύπτει:

και εάν συγκριθούν τα μέσα ετήσια επίπεδα των μέσων πληρωμής. Ούτω, μεταξύ των ετών 1962 και 1963 το μέν μέσον επίπεδον της προσφοράς χρήματος ηξήθη κατά 2.697 εκατ. δραχ. ή 15% το δέ μέσον επίπεδον της νομισματικής κυκλοφορίας κατά 2.038 εκατ. δραχ. ή 16%. Αι αντίστοιχοι αύξήσεις μεταξύ των ετών 1961 και 1962 ήσαν 2.227 εκατ. δραχ. ή 14% και 1.967 εκατ. δραχ. ή 19%.

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν προσδιοριστικῶν παραγόντων τῆς μεταβολῆς τῆς προσφοράς χρήματος προκύπτει: ὅτι καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ κυριωτέρα αὐξητικὴ ἐπίδρασις καὶ δὴ εἰς ἕκτασιν μεγαλυτέραν ἢ κατὰ τὸ 1962 προήλθεν ἐκ τοῦ δημοσίου τομέως. Ἡ αὐξητικὴ ἐπίδρασις ἐκ τοῦ τομέως τούτου ἀνήλθεν εἰς 3.117 εκατ. δραχ. καὶ ὑπερέβη κατὰ 1.684 εκατ. δραχ. τὴν ἀντίστοιχον ἐπίδρασιν κατὰ τὸ 1962.

Ἡ διαφορά μεταξύ 1962 καὶ 1963 προέρχεται κυρίως ἐκ τοῦ μεγαλυτέρου δανεισμοῦ τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως, ὡς καὶ ἐκ τῆς μικροτέρας αὐξήσεως τῶν καταθέσεων τῶν δημοσίων ὀργανισμῶν.

Ἡ αὐξητικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς προσφοράς χρήματος ἢ προέλθοῦσα ἐκ τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἦτο περίπου ἡ αὐτὴ, ὡς καὶ κατὰ τὸ 1962. Ἐν τούτοις τόσον αἱ πιστώσεις ὅσον καὶ αἱ καταθέσεις ἐσημείωσαν αὐξήσεις οὐσιωδῶς μεγαλυτέρας τῶν ἀντιστοίχων αὐξήσεων τοῦ 1962. Οὕτω, αἱ πιστώσεις τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος πρὸς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα ηξήθησαν ἐντὸς τοῦ 1963 κατὰ 5.970 εκατ. δραχ. ἔναντι αὐξήσεως 4.889 εκατ. δραχ. ἐντὸς τοῦ 1962. Ἡ μεγαλυτέρα πιστωτικὴ ἐπέκτασις κατὰ τὸ 1963 προήλθεν ἐκ τῶν χορηγήσεων μέσης προθεσμίας, αἱ ὁποῖαι ηξήθησαν κατὰ 1.227 εκατ. δραχ. ἔναντι ἀντιστοίχου αὐξήσεως αὐτῶν κατὰ 489 εκατ. τὸ 1962. Αἱ βραχυπρόθεσμοι χορηγήσεις ἐσημείωσαν τὴν αὐτὴν περίπου ὡς καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1962 αὐξήσιν. Ἐξ ἄλλου, αἱ ἰδιωτικαὶ καταθέσεις πλὴν τῶν καταθέσεων ὀψεως ηξήθησαν ἐντὸς τοῦ 1963 κατὰ 5.561 εκατ. δραχ., ἔναντι αὐξήσεώς των κατὰ 4.712 εκατ. δραχ. ἐντὸς τοῦ 1962. Ἡ αὐξήσις τῶν καταθέσεων θὰ ἦτο ἔτι μεγαλυτέρα, ἐὰν δὲν ἐσημειοῦτο ἐπιβράδυνσις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως αὐτῶν κατὰ τὸ τελευταῖον δίμηνον τοῦ παρελθόντος ἔτους.

2. Ἡ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν.—Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1963 ἡ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν ἐχαρακτηρίσθη ἀπὸ ἐντόνους διακυμάνσεις καὶ τελικῶς αἱ τιμαὶ διμορφώθησαν εἰς ἐπίπεδα ὑψηλότερα τῶν ἀντιστοίχων τοῦ ἔτους 1962. Οὕτω, κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ παρελθόντος ἔτους συνεχίσθη ἡ ὕψωτικὴ κίνησις τῶν τιμῶν, ἡ ὁποία εἶχεν ἐκδηλωθῆ κατὰ τὸ τελευταῖον τετράμηνον τοῦ 1962, λόγῳ κυρίως τῆς μειωμένης παραγωγῆς, ὠρισμένων βασικῶν γεωργικῶν προϊόντων. Ἀπὸ τοῦ Μαΐου ἡ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν ἐχαρα-

κτηρίσθη ὑπὸ πτωτικῆς τάσεως, ἡ ὁποία ἐξηκολούθησε μέχρι καὶ τοῦ Αὐγούστου, ὑπῆρξε δὲ ἐντονωτέρα εἰς τὰς τιμὰς χονδρικῆς πωλήσεως. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη ἦτο συνέπεια τῶν ληφθέντων κυβερνητικῶν μέτρων (παρέμβασις εἰς τὴν ἀγορὰν ἐλαιολάδου, ἀπαγόρευσις τῶν ἐξαγωγῶν ἐλαιολάδου, ἄριστος περιορισμῶν ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν γεωμηλῶν καὶ ὀσπρίων), τῆς πρῆξιμένης ἔαρινης παραγωγῆς γεωμηλῶν καὶ τῶν προβλέψεων περὶ ὑψηλῆς ἐσοδείας ἐλαιολάδου. Ἀπὸ τοῦ μηνὸς ὁμοῦ Σεπτεμβρίου ἡ τάσις τῶν τιμῶν μετεστράφη καὶ πάλιν εἰς ἀνοδικήν. συνέπεια κυρίως τῆς ἀνατιμήσεως εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων εἰδῶν διατροφῆς. Οὕτω τελικῶς μεταξὺ Δεκεμβρίου 1962 καὶ Δεκεμβρίου 1963 ἡ καταρτιζόμενη ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος τιμὰριθμὸς χονδρικῆς πωλήσεως περισχῆς Ἀθηνῶν—Πειραιῶς ἐσημείωσεν ὑψοῦσιν κατὰ 3,6% ἔναντι ὑψώσεως αὐτοῦ κατὰ 4,3% ἐντὸς τοῦ 1962. Κατὰ τὴν ἴδιαν περίοδον ἡ ὑψοῦσις τοῦ καταρτιζομένου ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ τῶν ἀστικῶν κέντρων τῆς χώρας ἦτο 1,3% ἔναντι 1,7% ἐντὸς τοῦ 1962.

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν προσδιοριστικῶν παραγόντων τῆς ἐξελίξεως τῶν τιμῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ σημειωθείσαι αὐξήσεις αὐτῶν ὀφείλονται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ἐμπορευματικῆς φύσεως αἰτία ἢ εἰς ἀνατιμήσεις εἰς τὸ ἐξωτερικόν καὶ ὅτι συνεπῶς δὲν ἀντανακλῶν τὴν ὑπαρξίν γενικωτέρων πληθωρικῶν πιέσεων εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Δέον πάντως νὰ τονισθῆ, ὅτι ἰδίως ἡ ἀνοδος τῶν βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς, ἀνεξαρτήτως τῶν αἰτίων τὰ ὁποῖα τὴν προκαλοῦν, εἶναι δυνατόν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς πιθανὰς δι' ἀναπροσαρμογὰς μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων καὶ ἄλλων εἰσοδημάτων καὶ νὰ ἔχῃ γενικωτέρας διαταραχτικὰς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς νομισματικῆς ἰσορροπίας.

3. Δημόσια οικονομικά.—Συμφώνως πρὸς τὰ τελευταῖα διαθέσιμα στοιχεία καὶ προσωρινὰς ἐκτιμήσεις τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους, τὸ σύνολον τῶν ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν ἐσόδων τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, περιλαμβανομένων καὶ τῶν εἰδικῶν ἐσόδων ἐπενδύσεων, ἀνῆλθε κατὰ τὴν χρήσιν 1963 εἰς 21.916 ἑκατ. δραχ., ἔναντι 20.150 ἑκατ. δραχ. τῆς χρήσεως 1962. Ἀντιστοίχως, τὸ σύνολον τῶν τακτικῶν δαπανῶν (ἀνεῦ τῶν δαπανῶν δι' ἔργα ὑποδομῆς, αἱ ὁποῖα καλύπτονται ἐξ ἀντιστοίχων εἰσφορῶν τοῦ Ν. Α.Τ.Ο.) καὶ τῶν δαπανῶν τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων ὑπολογίζεται εἰς 25.000 ἑκατ. δραχ., ἔναντι 23.820 ἑκατ. δραχ. τῆς χρήσεως 1962. Οὕτω τὸ καλυπτόμενον ἐκ δανειακῶν κεφαλαίων καὶ ἐξωτερικῆς βοήθειας ἀνοίγμα τοῦ γενικοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ἀνῆλθε εἰς 3.084 ἑκατ. δραχ., ἔναντι 3.670 ἑκατ. δραχ. τῆς χρήσεως 1962. Ἡ μείωσις αὕτη τοῦ συνολικοῦ ἀνοίγματος κατὰ 586 ἑκατ. δραχ. ὀφείλεται εἰς μικροτέρας κατὰ 816 ἑκατ. δραχ. πληρωμὰς δι' ἐπενδύσεις.

Ἡ χρηματοδότησις τοῦ προγράμματος κρατικῶν ἐπενδύσεων προσέκρουσε κατὰ τὸ 1963 εἰς δυσχερείας, αἱ ὁποῖαι προήλθον ἐκ τῆς μὴ πραγματοποιήσεως τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῶν ἀρχικῶς προβλεφθέντων δανειακῶν πόρων ἐξωτερικοῦ. Οὕτω, ἐναντι προβλέψεως 2.180 ἑκατ. δραχ., τὰ χρησιμοποιηθέντα δανειακὰ κεφάλαια ἐξωτερικοῦ ἀνῆλθον εἰς 25 ἑκατ. δραχ., ἄνευ τοῦ προϊόντος τοῦ προαναφερθέντος δανείου τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως. Ἔτερα 73 ἑκατ. δραχ. προήλθον ἐκ μεταβιβάσεων τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ τὴν χρηματοδότησιν ἐπενδύσεων. Κατόπιν τούτου, τὸ μέγιστον μέρος τῶν δαπανῶν τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων, ἦτοι 4.937 ἑκατ. δραχ. ἐπὶ συνόλου 5.035 ἑκατ. δραχ., ἐκαλύφθη ἐκ τῆς συμβολῆς τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ, τῶν ἐσόδων ἐπενδύσεων, τοῦ ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ καὶ τῶν προσωρινῶν μεταβολῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Εἰδικώτερον ὁ ἐσωτερικὸς δανεισμὸς ἀνῆλθεν εἰς τὸ αὐτὸ περίπου ἐπίπεδον ὡς καὶ κατὰ τὸ 1962, ἦτοι εἰς 2.000 ἑκατ. δραχ., ἐκ τῶν ὁποίων 1.500 ἑκατ. δραχ. ἠντιλήθησαν ἐκ τοῦ ἐκδοθέντος εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν ὁμολογιακοῦ δανείου καὶ τὸ ὑπόλοιπον ἐκ τῆς διαθέσεως δραχυπρόθεσμων ἐντόκων γραμματίων. Ἀξιοσημείωτος πρόοδος ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1962 ἐσημειώθη ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς μορφῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ. Οὕτω ὁ μακροπρόθεσμος δανεισμὸς, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ κατ' ἐξοχὴν ὀρθόδοξον μέθοδον χρηματοδοτήσεως ἐπενδύσεων μακροχρονίου ἀπαδόσεως, τῆξήθη κατὰ 500 ἑκατ. δραχ. περίπου καὶ περιορίσθη ἀντιστοίχως ὁ δραχυπρόθεσμος δανεισμὸς τοῦ Δημοσίου.

Συμφώνως πρὸς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως, ὁ τακτικὸς προϋπολογισμὸς τῆς χρήσεως 1964 θὰ προβλέπη πλεόνασμα 1.100 ἑκατ. δραχ., τὸ ὁποῖον θὰ διατεθῇ διὰ τὴν χρηματοδότησιν τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων. Εἰς τὸν ὑπὸ κατάρτισιν προϋπολογισμὸν τοῦ 1964 προβλέπεται αὐξήσις τῶν τρεχουσῶν δαπανῶν κατὰ 1.620 ἑκατ. δραχ. διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐξαγγελθέντων κυβερνητικῶν μέτρων. Εἰς τὰ μέτρα τούτα περιλαμβάνονται ἡ ἐπιδότησις τῶν ἐπιτοκίων τῶν ἀγροτικῶν χορηγήσεων ἢ δωρεὰν παροχὴ τῶν ὑπηρεσιῶν ἐκπαιδεύσεως, ὡς καὶ ἡ ἀποφασισθεῖσα βελτίωσις τῶν ἀποδοχῶν τῶν δημοσίων λειτουργῶν. Εἰς τὸν νέον προϋπολογισμὸν θὰ περιληφθοῦν ἐπίσης αἱ ἀναγκαῖαι πιτώσεις διὰ τὴν κάλυψιν τῆς φυσιολογικῆς αὐξήσεως τῶν δαπανῶν, τῶν τυχόν ἀπροβλέπτων δαπανῶν τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ ὡς καὶ τῶν λοιπῶν πάσης φύσεως προσθέτων τρεχουσῶν δαπανῶν τῆς διανομῆς χρήσεως, περιλαμβανόμενων καὶ τῶν ἀπορροουσῶν ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς προστασίας καὶ ἐνσχύσεως τῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων. Οὕτω, ἐφ' ὅσον συνυπελογίσθησαν πάντα αἱ ἐνδεχόμεναι αὐξήσεις δαπανῶν θὰ καταστῇ δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ προβλεπόμενον πλεόνασμα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ὁμαλὴ χρηματοδότησις τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων.

Τά προαναφερθέντα κυβερνητικά μέτρα, ανεξαρτήτως τής κοινωνικής αὐτῶν σημασίας, δύνανται νά συντελέσουν εἰς τήν θεμελίωσιν τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας ἐπί ἀσφαλεστέρας βάσεως. Ἡ ἐπιτυχία τῆς ὀλης προσπάθειας ἐπιταχύνσεως τοῦ ρυθμοῦ οικονομικῆς ἀνάπτυξιν εἰς σημαντικόν βαθμόν καί ἐκ τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τοῦ Δημοσίου. Ἡ χρηματοδότησις ὁμοῦ τῶν ἀπαιτούμενων κρατικῶν ἐπενδύσεων εἶναι δυνατή, ἀνευ κινδύνου γενικωτέρων νομισματικῶν διαταραχῶν, ὑπό δύο βασικάς προϋποθέσεις: Π ρ ὠ τ ο ν, τήν ἐξασφάλισιν τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων ἐξ ὑγιῶν πόρων καί Σ ε ῦ τ ε ρ ο ν, τήν βελτίωσιν τῆς διαρθρώσεως τῶν δαπανῶν τοῦ προγράμματος, οὕτως ὥστε νά ἐξασφαλισταί ὡς ἰσχυρότερος βαθμὸς παραγωγικότητος αὐτοῦ.

Σημαντικόν ποσοστὸν τῶν δαπανῶν τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων ἐκαλύφθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διὰ δανεισμοῦ. Συνέπεια τούτου ὑπῆρξεν ἡ αὐξησις τῶν δανειακῶν ὑποχρεώσεων τοῦ Δημοσίου, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1963 ἀντεπροσώπευον ποσοστὸν 16% περίπου τοῦ ἀκαθάριστου ἔθνικοῦ εἰσοδήματος, ἔναντι ἀντιστοίχου ποσοστοῦ 5% κατὰ τὸ 1957. Ἄν συνυπολογισθῇ καί τὸ μὴ διακανονισθὲν εἰσέτι προπολεμικὸν ἐξωτερικὸν χρέος, ἡ σχέσις δημοσίου χρέους πρὸς ἀκαθάριστον ἔθνικόν εἰσόδημα ἀνέρχεται κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1963 εἰς 22% περίπου ἔναντι 15,5% τοῦ 1957. Ὁ δανεισμὸς ἐν γένει καί ἰδιαιτέρως ὁ ἐσωτερικὸς πρὸς κάλυψιν ἐπενδύσεων οικονομικῆς ἀναπτύξεως ἀποτελεῖ κατ' ἐξοχὴν ὑγιᾶ μέθοδον. Ἐκ συγκρίσεων πρὸς ἄλλας χώρας προκύπτει ὅτι τὸ ὕψος τοῦ συνολικοῦ ἐλλειμμοῦ δημοσίου χρέους ὡς ποσοστὸν τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος δὲν δύναται νά χαρακτηρισθῇ ὑπέρμετρον. Ἀντιθέτως δύναται νά ὑποστηριχθῇ ὅτι ὑπάρχουν περιθώρια περαιτέρω δανεισμοῦ. Εἶναι ὁμοῦ οὐσιώδες νά τονισθῇ ὅτι βασικὴν πρᾶξι ἀποτελεῖ ἡ ἐξασφάλισις τῆς σημαντικῆς συμβολῆς τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων εἰς τήν αὐξησιν τοῦ ἔθνικοῦ προϊόντος, οὕτως ὥστε ἐκ τῆς παρὰ τὸν αὐτὸν αὐξήσεως τῶν δημοσίων ἐσόδων νά προκύπτουν ἀνέτως οἱ ἀπαραίτητοι πόροι πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ αὐξανομένου δημοσίου χρέους.

V. ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ ΠΑΗΡΩΜΩΝ

Λίαν σημαντικὴν αὐξησιν παρουσίασαν κατὰ τὸ 1963 καί αἱ τρεῖς κύριαι κατηγορίαι τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν τῆς χώρας μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ τάσις αὐξήσεως, τόσοσιν τῶν εἰσαγωγῶν ὅσον καὶ τῶν ἀδήλων εἰσπράξεων, ἐπιταχύνθη κατὰ τὸ 1963, ἐνῶ συγχρόνως ἐσημειώθη καὶ οὐσιώδης αὐξησις τῶν συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων ἐκ τῶν ἐξαγωγῶν, αἱ ὁποῖαι μικρὰς μόνον μεταβολὰς εἶχον παρουσιάσει κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη.

Τὸ σύνολον τῶν πληρωμῶν δι' εἰσαγωγὰς ἀνῆλθεν εἰς 708 ἑκατ. δολλ.

κατά τὸ 1963 ἔναντι 608 ἑκατ. δολλ. τὸ 1962, δηλαδή ἐσημείωσεν αὐξησιν κατὰ 16%. Αἱ ἐξαγωγαὶ ἀπὸ 243 ἑκατ. δολλ. τὸ 1962 ἀνῆλθον εἰς 296 ἑκατ. δολλ. τὸ 1963 αὐξηθεῖσαι οὕτω κατὰ 22% ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου. Ἡ αὐξησις ὁμῶς αὕτη τῶν ἐξαγωγῶν, καίτοι σημαντική, ἐκάλυψε τὸ ἦμισυ μόνον τῆς αὐξήσεως τῶν πληρωμῶν δι' εἰσαγωγάς, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν περαιτέρω αἰσθητὴν διεύρυνσιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἐλλείμματος, τὸ ὅποιον ἀνῆλθεν εἰς 412 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 365 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1962. Παρὰ τὴν αὐξησιν ἐν τούτοις τοῦ ἐμπορικοῦ ἐλλείμματος, τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν ἐσημείωσε κατὰ τὸ 1963 διὰ δεύτερον κατὰ σειράν ἔτος αἰσθητὴν μείωσιν, λόγῳ τῆς οὐσιώδους περαιτέρω αὐξήσεως τῶν ἀδήλων συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων. Αἱ καθαρὰ ἀδήλοι εἰσπράξεις ἀνῆλθον κατὰ τὸ 1963 εἰς 356 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 292 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1962 σημειώσασα ἑτησίαν αὐξησιν κατὰ 64 ἑκατ. δολλ. ἢ 22%. Κατόπιν τούτου τὸ ἔλλειμμα ἐκ τρεχουσῶν συναλλαγῶν ἀπὸ 74 περίπου ἑκατ. δολλ. τὸ 1962 περιωρίσθη εἰς 56 ἑκατ. δολλ. τὸ 1963.

Ἡ Συναλλαγματικὴ θέσις τῆς χώρας ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι οὕτω ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἰσχυρά, καίτοι κατὰ τὸ 1963 ἔλαβε χώραν οὐσιώδους περαιτέρω αὐξήσεως τῶν ἔναντι τῆς ἀλλοδαπῆς ὑποχρεώσεων, ἰδίᾳ ἐξ ἐμπορικῶν πιστώσεων. Ἡ προσπάθεια ἐπιταχύνσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἡ ταχεῖα αὐξήσις τῶν ἐν γένει ἐμπορικῶν συναλλαγῶν συνεπάγονται τὴν ἀντιλήσιν δανειακῶν κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τόσον μακροπροθέσμων ὅσον καὶ βραχυπροθέσμων. Ἐἶναι ὁμῶς οὐσιώδες ὅπως παρακολουθεῖται ἡ ἐξέλιξις τῶν ἔναντι τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀναλαμβάνομένων ὑποχρεώσεων, ὅχι μόνον ἀπὸ ἀπόψεως πραγματικῆς συμβολῆς τῶν προσθέτων τούτων πόρων εἰς τὴν διευκόλυνσιν καὶ δραστηριοποίησιν τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας εἰς τὴν χώραν.

1. Αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαί.—Αἱ πληρωμαὶ δι' εἰσαγωγάς ἀνῆλθον κατὰ τὸ 1963 εἰς 708 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 608 ἑκατ. δολλ. κατὰ τὸ 1962. Καὶ κατὰ τὰ δύο ταῦτα ἔτη ὁμῶς ἔλαβε χώραν παραλλήλως καὶ λίαν οὐσιώδους ἐπέκτασις τῆς χρησιμοποίησεως ἐμπορικῶν πιστώσεων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, αἱ ὁποῖαι ἐπηρεάζουν αἰσθητῶς τὴν εἰκόνα τῆς ἐξελίξεως τῶν εἰσαγωγῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ πρὸ τοῦ 1962 ἔτη, ὅτε αἱ μεταβολαὶ τῶν ὑπολοίπων ἐξ ἐμπορικῶν πιστώσεων ἦσαν λίαν περιωρισμέναι.

Ἡ αὐξήσις τῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐμπορικῶν πιστώσεων ἀνῆλθεν εἰς 32 ἑκατ. δολλ. τὸ 1962 καὶ 23 ἑκατ. δολλ. τὸ 1963. Αἱ ἀντίστοιχοι αὐξήσεις ἦσαν 6 ἑκατ. δολλ. τὸ 1961 καὶ 8 ἑκατ. δολλ. τὸ 1960. Ἐὰν προστεθοῦν καὶ αἱ μεταβολαὶ αὐταί, τὸ σύνολον τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν κατὰ τὸ 1963 ἀνέρχεται εἰς 732 ἑκατ. δολλ. περίπου ἔναντι 640 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1962 καὶ 567 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1961. Βάσει τῶν ἀριθμῶν αὐτῶν προκύπτει ρυθμὸς αὐξήσεως τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν 14% μεταξὺ τῶν ἐτῶν

1963 και 1962 και 13% μεταξύ 1962 και 1961, έναντι αντίστοιχων ρυθμών των πληρωμών δι' εισαγωγάς 16% και 8% κατά τὰ αὐτὰ ἔτη. Ἡ διαφορὰ αὕτη ὡς πρὸς τὸν ρυθμὸν αὐξήσεως μεταξύ τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν εισαγωγῶν καὶ τῶν πληρωμῶν δι' εισαγωγάς ὀφείλεται εἰς τὴν μειωμένην, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1962, αὐξήσιν τῶν ἐμπορικῶν πιστώσεων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ λόγῳ ἐλαφρᾶς κάμψεως τῶν εισαγωγῶν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν αἰσθητὴν ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν εισαγωγῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν. Εἰδικώτερον αἱ εισαγωγαὶ θάσει πληρωμῶν καὶ ἐμπορικῶν πιστώσεων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐσημείωσαν τὰς κάτωθι ἐξελίξεις :

Αἱ εισαγωγαὶ κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς μεταβολῆς τῶν ὑπολοίπων ἐξ ἐμπορικῶν πιστώσεων, ὑπελείφθησαν κατὰ 14 ἑκατ. δολλ. ἢ 9% τῶν ἀντιστοίχων τοῦ 1962, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἦσαν ἐκτάκτως διογκωμέναι, λόγῳ τῆς παραγγελίας τῶν πλοίων - πορθμείων μέσῳ τῶν ἰταλικῶν ἐπανορθώσεων. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀφαιρεθῇ ἡ ἐπίδρασις τοῦ παράγοντος τούτου, αἱ εισαγωγαὶ τοῦ ἔτους 1963 παραμένουν ἐλαφρῶς χαμηλότεραι ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1962. Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς μειωμένας ἐπὶ πιστώσει εισαγωγὰς μηχανημάτων τόσο ἐπὶ τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων ὥσον καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιωτῶν, ἢ καθαρὰ μεταβολὴ τῶν ὁποίων περιωρίσθη εἰς 13 ἑκατ. δολλ. τὸ 1963 ἑναντι 25 ἑκατ. δολλ. τὸ 1962. Δεδομένου ὅμως ὅτι ἐξ ἐνδείξεων προκύπτει, ὅτι ἔλαβε χώραν σημαντικὴ αὐξήσις τῶν ἰδιωτικῶν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων κατὰ τὸ 1963, ἡ ἐλαφρὰ αὕτη κάμψις τῶν εισαγωγῶν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν εἶναι μᾶλλον συμπτωματικὴ συνδεομένη μετὰ τὴν ἐν τῷ χρόνῳ κατανομήν τῶν προγραμμάτων ἐπενδύσεων τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἡ ἀνάλυσις τῆς ἐξελίξεως τῶν εισαγωγῶν κατὰ τὸ 1963 ὀδηγεῖ πάντως εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι καὶ παρὰ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐκτάκτων παραγόντων, οἱ ὅποιοι ἐπηρέασαν αὐξητικῶς τὰς εισαγωγὰς κατὰ τὸ 1963, κύριον αἷτιον τῆς αὐξήσεως τῆς ζήτησεως δι' εισαγωγὰς παραμένει ἡ ταχεῖα αὐξήσις τῶν εισοδημάτων καὶ τῆς καταναλωτικῆς ζήτησεως, ἰδίᾳ δι' ἀγαθὰ ἀνωτέρου βιοτικῆς ἐπιπέδου, τὰ ὁποῖα ἡ ἐγχώριος παραγωγή δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ προσφέρῃ.

2. Ἀδελφοὶ συναλλαγαί.—Ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ταχεῖα αὐξήσις τῶν ἀδελφῶν πόρων συνεχίσθη καὶ κατὰ τὸ 1963 καὶ δὴ μὲ ἔτι ταχύτερον ρυθμὸν. Τὸ σύνολον τῶν ἀδελφῶν συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων ἀνῆλθε κατὰ τὸ 1963 εἰς 454 ἑκατ. δολλ. ἑναντι 379 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1962 αὐξήθην κατὰ 20% περίπου ἑναντι 19% κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος.

Ἐκ τῶν τριῶν κυρίων κατηγοριῶν ἀδελφῶν πόρων τὴν μεγαλυτέραν αὐξήσιν τόσο εἰς ἀπολύτους ἀριθμοὺς ὥσον καὶ εἰς ρυθμὸν ἐσημείωσαν αἱ συναλλαγματικαὶ εἰσπράξεις ἐκ τοῦ τουρισμοῦ. Τὸ σύνολον τῶν εἰσπράξεων τοῦ

των ἀνήλθεν εἰς 95 ἑκατ. δολλ. τὸ 1963 ὑπερβαῖνον κατὰ 26% τὸ πραγματοποιηθὲν κατὰ τὸ προηγουμένον ἔτος. Ὁ ἐξωτερικὸς τουρισμὸς παρουσιάζεται μακροχρονίως ὡς ἡ πλέον δυναμικὴ πηγὴ ἀδήλων συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων. Κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν ὁ μέσος ἐτήσιος ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ τουριστικοῦ συναλλάγματος ὑπερέβη τὸ 20%, ἡ δὲ περαιτέρω προοπτικὴ ἀναπτύξεώς του εἶναι ἰδιαίτερος εὐνοϊκὴ, ἐφ' ὅσον συνεχισθῇ εἰς τὴν ἀπαιτούμενην ἔκτασιν ἡ δημιουργία ἐντὸς τῆς χώρας τῶν ἀπαραιτήτων ἐγκαταστάσεων ὑποδοχῆς ὄλονεν καὶ μεγαλύτερου ἀριθμοῦ ξένων ἐπισκεπτῶν καὶ καταβληθῇ προσπάθεια διὰ τὴν αὐξήσιν τοῦ χειμερινοῦ ἰδίου τουρισμοῦ.

Σημαντικὴν αὐξήσιν — κατὰ 17 ἑκατ. δολλ. ἢ 15% — ἐσημείωσαν κατὰ τὸ 1963 καὶ αἱ συναλλαγματικαὶ εἰσπράξεις ἐκ τῆς ναυτιλίας. Ἡ αὐξήσις αὕτη ὀφείλεται κατὰ κύριον λόγον εἰς τῷ ξημένα ἐμβάσματα ἐφοπιστῶν, ἐνῶ τὰ ἐμβάσματα τῶν ναυτιλλομένων ἦσαν ἐλαφρῶς κατώτερα τῶν πραγματοποιηθέντων κατὰ τὸ 1962, λόγῳ τῆς δυσμενοῦς ἐπιδράσεως τῆς ναυτιλιακῆς κρίσεως ἐπὶ τῆς ἀπασχολήσεως ναυτεργατῶν κατὰ τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ ἔτους.

Τὰ μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα ἐσημείωσαν καὶ κατὰ τὸ 1963 περαιτέρω αὐξήσιν, συνεχίσθη δὲ ἡ ἰδιαίτερος ταχεῖα αὐξήσις τῶν ἐμβασμάτων τῶν Ἑλλήνων ἐργατῶν τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην καὶ ἰδίως τὴν Γερμανίαν. Ταῦτα ἀνήλθον εἰς 42 ἑκατ. δολλ. τὸ 1963 ἔναντι 24 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1962.

Παραλλήλως πρὸς τὴν αὐξήσιν τῶν συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων ἐσημειώθη καὶ αὐξήσις τῶν ἀδήλων δαπανῶν — ἀλλὰ μὲ ρυθμὸν ἑραδύτερον τῶν προηγουμένων ἐτῶν — ὀφειλομένη κυρίως εἰς αὐξήσιν τῶν δαπανῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Τὸ σύνολον τῶν ἀδήλων δαπανῶν ἀνήλθεν εἰς 98 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 88 περίπου ἑκατ. δολλ. τοῦ 1962. Ἀποτέλεσμα τῶν ἀνωτέρω ἐξελίξεων εἰς τὰς ἀδήλους συναλλαγὰς ὑπῆρξεν ἡ αὐξήσις τῶν καθαρῶν ἀδήλων εἰσπράξεων κατὰ 22% κατὰ τὸ 1963 ἔναντι ἀντιστοίχου αὐξήσεως κατὰ 20% τὸ 1962 καὶ 17% τὸ 1961.

Ἡ συνεχιζομένη καθ' ὅλα τὰ τελευταῖα ἔτη ταχεῖα αὐξήσις τῶν ἀδήλων εἰσπράξεων ἀποτελεῖ τὴν σημαντικωτέραν ἐκ τῶν εὐνοϊκῶν πλευρῶν ἐξελίξεως τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν τῆς χώρας. Αἱ καθαρὰ ἀδηλοὶ συναλλαγματικαὶ εἰσπράξεις ὑπερβαίνουν ἤδη κατὰ 20% καὶ πλέον τὰς εἰσπράξεις ἐξ ἐξαγωγῶν, ἡ δὲ προοπτικὴ τῆς περαιτέρω ἐξελίξεώς των παραμένει εὐνοϊκὴ. Ὡς ὅμως ἐπανειλημμένως ἔχει παρατηρηθῆ, ὁ σταθερὸς δυναμισμὸς τῶν ἀδήλων συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων κατ' οὐδὲν μειώνει τὴν ἀνάγκην ταχείας αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν μὲ παράλληλον ἀναδιάρθρωσιν αὐτῶν. Τοῦτο δὲ διότι οἱ ἀδηλοὶ πόροι οὐτε δύνανται νὰ ὑποκαταστήσουν τὰς ἐξαγωγὰς εἰς τὸν ρόλον τῶν ὡς προωθητικοῦ παράγοντος τῆς οἰκονομικῆς ἀνα-

πτύξεως, ούτε και να αποτελέσουν μακροχρονίως θεμέλιον εξ ίσου ισχυρόν τής συναλλαγματικής θέσεως τής χώρας ως αι εξαγωγαι βιομηχανικών ιδίων προϊόντων, αι οποίαι δέν υπόκεινται εις αποτόμους διακυμάνσεις τής ζήτησεως και των τιμών ή εις τας δυσμενείς επιδράσεις ψυχολογικών παραγόντων.

3. Κινήσεις κεφαλαίων—Έπανορθώσεις—Αμερικανική βοήθεια.—

Η καθαρά εισροή κεφαλαίων ανήλθεν εις 75 εκατ. δολλ. τō 1963 έναντι 71 εκατ. δολλ. τō 1962. Η μικρά μόνον αύξησις τής καθαράς εισροής κεφαλαίων κατά τō 1963 οφείλεται εις σημαντικήν μείωσιν τού δανεισμού τού Δημοσίου και των δημοσίων οργανισμών εις τō εξωτερικόν, δευτερευόντως δέ και εις αύξησιν των καταβληθέντων χρεωλυσιών υπό τού Δημοσίου. Αντιθέτως ή εισροή επιχειρηματικών ιδίων κεφαλαίων των ιδιωτών έστημείωσε λίαν σημαντικήν αύξησιν.

Η συνολική εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων ανήλθε κατά τō 1963 εις 91 εκατ. δολλ. έναντι 75 εκατ. δολλ. κατά τō 1962. Η αύξησις αύτη κατά τō 1963 οφείλεται κατά κύριον λόγον εις τήν εισαγωγήν κεφαλαίων δι' επιχειρηματικούς σκοπούς και ιδία δια μακροπροθέσμους επενδύσεις βάσει τού Νόμου 2687. Τō σύνολον των εισαχθέντων ούτω κεφαλαίων, ανήλθε τō 1963 εις 29 εκατ. δολλ. έναντι 15 εκατ. δολλ. τō 1962. Έκ τού ποσού τούτου 22 εκατ. δολλ. περίπου εισήχθησαν υπό των Έλληνικών Ναυπηγείων, τής Έλληνικής Έταιρείας Άλουμνίου, τού Όμίλου Esso - Pappas, τής Έταιρείας Pirelli και τής Έθνικής Τραπέζης Έπενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως. Σημειωτέον ότι αι έγκυκλιόμεναι επενδύσεις των ως άνω επιχειρήσεων καλύπτουν πλέον τού ήμίσεος τής αξίας τού συνόλου των μέχρι τούδε χορηγηθεισών έγκρίσεων. Αισθητώς ηύξημένη ήτο επίσης και ή εισαγωγή επιχειρηματικών κεφαλαίων μή ύπαγομένων εις τόν Ν. 2687, ανελθούσα εις 16 εκατ. δολλ. τō 1963 έναντι 13 και 11 εκατ. δολλ. αντιστοίχως κατά τō 1962 και 1961.

Η σημειωθείσα κατά τō 1963 εισροή κεφαλαίων δια λογαριασμόν τού Δημοσίου και δημοσίων οργανισμών, πλην τής χορηγηθείσης αμερικανικής βοήθειας και των λοιπών εις δραχμάς εξοφλητέων δανείων, ανήλθεν εις 6 εκατ. δολλ. έναντι 16 εκατ. δολλ. τō 1962. Η μείωσις αύτη οφείλεται κατά μέγα μέρος εις τήν συνεπεία οργανωτικών και διοικητικών άδυναμιών καθυστέρησιν προετοιμασίας και εκτελέσεων συγκεκριμένων έργων αναπτύξεως, τά οποία θα ήδύναντο να τύχουν χρηματοδοτήσεως, αλλά και εις τήν ύπαρξιν δεσμευτικών όρων περί τήν χρησιμοποίησιν κεφαλαίων βάσει συνολικών γηθεισών κατά τō παρελθόν δανειακών συμφωνιών. Παράλληλως έστημειώθη κατά τō 1963 αισθητή αύξησις των πληρωμών πρὸς εξόφλησιν παλαιότερον συναφθέντων δανείων υπό τού Δημοσίου και δημοσίων οργανισμών με αποτέλεσμα καθαρὰν έκροχήν κατά τόν 1963 3 εκατ. δολλ. έναντι καθαρὰς εισ-

ροής 8 εκατ. δολλ. τὸ 1962. Σημειωτέον ὅτι ἡ συνολικὴ ἐκ χρεωλυσιῶν ἀποβάρυνσις τῆς χώρας παρουσίασεν αἰσθητὴν αὐξήσιν κατὰ τὸ 1963 ἀνεληθῶσα εἰς 16 εκατ. δολλ. ἔναντι 11 εκατ. δολλ. τοῦ 1962 καὶ 9 εκατ. δολλ. τοῦ 1961.

4. Συναλλαγματικά διαθέσιμα καὶ ὑποχρεώσεις ἔναντι τοῦ ἐξωτερικοῦ.—Τὰ συναλλαγματικά διαθέσιμα ἐσημείωσαν αὐξήσιν τὸ 1963 κατὰ 8 εκατ. δολλ. ἔναντι αὐξήσεως τῶν κατὰ 19 εκατ. δολλ. τὸ 1962. Εἰς τὸ τέλος τοῦ 1963 τὰ συναλλαγματικά διαθέσιμα, ἀνερχόμενα εἰς 278 εκατ. δολλ., ἀντιστοιχοῦν δάσει τοῦ ρυθμοῦ τῶν πληρωμῶν δι' εἰσαγωγὰς εἰς ἀξίαν εἰσαγωγῶν πλεόν τῶν τεσσάρων καὶ ἡμίσεος μηνῶν. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εὐρίσκονται ἐντὸς τῶν ὁρίων, τὰ ὅποια θεωροῦνται διεθνῶς ἱκανοποιητικά. Οὕτω, παρὰ τὴν ταχείαν αὐξήσιν τῶν εἰσαγωγῶν καὶ τὴν διεύρυνσιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἑλλείμματος, ἡ συναλλαγματικὴ θέσις τῆς χώρας παραμένει ἰσχυρά.

Ἡ σταθερότης τῆς συναλλαγματικῆς θέσεως τῆς χώρας κατὰ τὰ τελευταία ἔτη, παραλλήλως πρὸς τὴν ταχείαν διεύρυνσιν τῶν ἐν γένει συναλλαγῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐπέτρεψε τὴν λήψιν περαιτέρω μέτρων ἀπελευθερώσεως τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν, τὸ κυριώτερον τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἡ κατάργησις τῶν συγκεντρωτικῶν λογαριασμῶν εἰς τὰς μετὰ τῶν χωρῶν-μελῶν τῆς Ἑυρωπαϊκῆς Νομισματικῆς Συμφωνίας σχέσεις. Τὸ μέτρον τοῦτο ὠδήγησεν εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ ρόλου τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλαγῶν, παραλλήλως ἕως κατέστησεν ἀναγκαίαν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν εἰς ἐπαρκῆ ἔκτασιν τοῦ εἰς συνάλλαγμα κεφαλαίου κινήσεως τῶν.

Τὸ σύνολον τῶν πάσης φύσεως ὑποχρεώσεων τῆς χώρας ἔναντι τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνήρχετο κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1963 εἰς 552 εκατ. δολλ., ἐκ τῶν ὁποίων περὶ τὰ 100 εκατ. δολλ. ἀντιπροσωπεύουν τὰ εἰς δραχμάς ἐξοφλητέα δάνεια τῆς ἀμερικανικῆς ἐστῆθειας. Τὸ σύνολον τῶν εἰς συνάλλαγμα ἐξοφλητέων ὑποχρεώσεων ἀνήρχετο οὕτω κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν εἰς 453 εκατ. δολλ., συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ὑπολοίπου ἐκ τοῦ τμήματος ἐκείνου τοῦ προπολεμικοῦ δημοσίου χρέους, τὸ ὅποion ἐρρυθμίσθη κατὰ τὸ 1962 διὰ τῆς συμφωνίας μετὰ τῶν Ἀμερικανῶν ὁμολογιούχων. Τὸ ἀντίστοιχον συνολικὸν ὄψος ὑποχρεώσεων εἰς συνάλλαγμα ἀνήρχετο εἰς 408 εκατ. δολλ. κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1962.

VI. ΠΙΣΤΩΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

1. Μεταβολὴ τῶν καταθέσεων.—Αἱ ἰδιωτικαὶ καταθέσεις εἰς τὰς τραπεζὰς καὶ τοὺς εἰδικούς πιστωτικούς ὀργανισμούς ἀνῆλθον κατὰ τὸ τέλος Δεκεμβρίου 1963 εἰς 30.662 εκατ. δραχ., σημειώσασαι αὐξήσιν κατὰ 5.929

ἑκατ. δραχ. ἢ 24%, ἔναντι αὐξήσεως 5.011 ἑκατ. δραχ. ἢ 25,4% καὶ 3.090 ἑκατ. δραχ. ἢ 18,6% κατὰ τὰ ἔτη 1962 καὶ 1961 ἀντιστοίχως. Ἡ ἀνοδικὴ ἐξέλιξις τῶν καταθέσεων συνεχίσθη μὲ ταχὺν ρυθμὸν καθ' ὅλους τοὺς μῆνας τοῦ ἔτους, πλὴν τοῦ τελευταίου διμήνου, κατὰ τὸ ὅποιον, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ψυχολογικῶν παραγόντων, ἡ αὐξήσις ὑπελείφθη τῶν ἀντιστοιχῶν αὐξήσεων τῶν αὐτῶν διμήνων τῶν ἐτῶν 1962 καὶ 1961, λόγῳ τῆς στραφῆς τμήματος τῶν ἰδιωτικῶν ἀποταμιεύσεων πρὸς τὴν χρυσὴν λίραν.

Καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς συνολικῆς αὐξήσεως τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων, ἦτοι 5.505 ἑκατ. δραχ. ἢ ποσοστὸν 92,8%, ἀφορᾷ εἰς ἀποταμιευτικῆς φύσεως καταθέσεις—ταμιευτηρίου καὶ προθεσμίας. Ἡ αὐξήσις αὐτῆ τῶν ἀποταμιευτικῶν καταθέσεων κατὰ τὸ 1963 ἀντιστοιχεῖ εἰς ποσοστὸν 5% περίπου τοῦ εἰς τρεχούσας τιμὰς ἀκαθάριστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τοῦ λήξαντος ἔτους, ἔναντι ἀντιστοιχῶν ποσοστῶν 4,6% κατὰ τὸ 1962 καὶ 2,4% κατὰ τὸ 1961. Δέον ἐν τούτοις νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ οὕτω διαπιστουμένη αὐξήσις τοῦ ποσοστοῦ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τοῦ διατεθέντος εἰς ἀποταμιευτικῆς φύσεως καταθέσεις κατὰ τὸ λήξαν ἔτος δὲν ἀποτελεῖ κατ' ἀνάγκη καὶ ἔνδειξιν ἀνόδου τῆς ροπῆς πρὸς ἀποταμιεύσιν, δεδομένου ὅτι εἰς ἄλλας μορφὰς ἐπενδύσεων τῶν ἰδιωτικῶν ἀποταμιεύσεων παρετηρήθη στασιμότης ἢ καὶ μείωσις ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἀμέσως προηγούμενον ἔτος. Οὕτω εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι αἱ μέσῳ τῆς κεφαλαιαγορᾶς ἀντληθείσαι ἰδιωτικαὶ ἀποταμιεύσεις κατὰ τὸ 1963 δὲν ὑπερέβησαν τὰ 700 ἑκατ. δραχ., ἔναντι 1.300 περίπου ἑκατ. δραχ. κατὰ τὸ 1962, ἐνῷ ἡ οἰκοδομικὴ δραστηριότης παρουσίασε κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, συμφώνως πρὸς προσωρινὰ στοιχεία, μικρὰν σχετικῶς αὐξήσιν ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1962.

Αἱ καταθέσεις ὀψεως ἐσημείωσαν ἐπίσης ἀξιόλογον ἄνοδον κατὰ τὸ 1963. Αἱ καταθέσεις ὀψεως τῶν ἰδιωτῶν καὶ ἰδιωτικῶν ἐταιρειῶν, μὴ συνυπολογιζομένων τῶν καταθέσεων τῶν ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὠφελείας, ἠρξήθησαν κατὰ 476 ἑκατ. δραχ. ἢ 12,8%, ἔναντι αὐξήσεων κατὰ 599 ἑκατ. δραχ. ἢ 19,2% καὶ 259 ἑκατ. δραχ. ἢ 9,1% ἐντὸς τῶν ἐτῶν 1962 καὶ 1961 ἀντιστοίχως.

Ὡς καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, οὕτω καὶ κατὰ τὸ 1963 τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς αὐξήσεως τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων προήλθεν ἀπὸ αὐξήσιν τῶν καταθέσεων εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπέζας (4.039 ἑκατ. δραχ., ποσὸν ἀντιστοιχοῦν εἰς 68,1% τῆς συνολικῆς αὐξήσεως). Ἀξιόλογον ἐπίσης τμήμα τῆς συνολικῆς αὐξήσεως (ποσοστὸν 23,8%) προήλθεν ἀπὸ τὰς καταθέσεις εἰς τὰ Ταχυδρομικὰ Ταμιευτήρια. Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικώτερον τὴν κατηγορίαν καταθέσεων ταμιευτηρίου, ἐκ τῆς συνολικῆς αὐξήσεως αὐτῶν ἐντὸς τοῦ 1963 κατὰ 4.311 ἑκατ. δραχ., ποσὸν 2.661 ἑκατ. δραχ. ἢ 61,7% ἀντιπροσωπεύει αὐξήσιν τῶν καταθέσεων εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπέζας, ποσὸν 1.413 ἑκατ. δραχ. ἢ 32,8% αὐξήσιν τῶν καταθέσεων εἰς τὰ Ταχυδρομικὰ.

Ταμειντήρια και ποσόν 237 εκατ. δραχ. ή 5,5% αύξησιν τῶν καταθέσεων εἰς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν καὶ τοὺς λοιποὺς εἰδικούς πιστωτικούς ὀργανισμούς.

Εἶναι ἀξιοσημείωτον τὸ γεγονός ὅτι ὁ αὐξητικὸς ρυθμὸς τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων ἀπεκατεστάθη, ἀπ' ἧς ἐξέλιπεν ἡ πολιτικὴ ἀβεβαιότης ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου. Δι' ὁλόκληρον τὸ τρέχον ἔτος, ἡ αὐξήσις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων προβλέπεται ὅτι θὰ ὑπερβῇ τὰς σημειωθείσας αὐξήσεις κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη.

2. Ἐξέλιξις τραπεζικῆς χρηματοδοτήσεως.—Ἡ συνολικὴ χρηματοδότησις τῆς οἰκονομίας ὑπὸ τῶν τραπεζῶν καὶ τῶν εἰδικῶν πιστωτικῶν ὀργανισμῶν ἀνῆλθεν εἰς τὸ τέλος τοῦ 1963 εἰς 45.245 εκατ. δραχ., αὐξηθεῖσα ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου κατὰ 7.409 εκατ. δραχ. ἢ 19,6%. Ἡ αὐξήσις αὕτη εἶναι αἰσθητῶς μεγαλύτερα τῶν ἀντιστοίχων τῶν δύο προηγούμενων ἔτων, αἱ ὁποῖαι ἀνῆλθον εἰς 5.449 εκατ. δραχ. ἢ 16,8% κατὰ τὸ 1962 καὶ 3.692 εκατ. δραχ. ἢ 12,9% κατὰ τὸ 1961.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς αὐξήσεως κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος προήλθεν ἐκ τῶν δραχυπροθέσμων χορηγήσεων, αἱ ὁποῖαι ἠϋξήθησαν κατὰ 5.692 εκατ. δραχ. ἢ 22,3%, ἔναντι ἀντιστοίχου αὐξήσεως αὐτῶν κατὰ 4.063 εκατ. δραχ. ἢ 18,9% ἐντὸς τοῦ 1962. Δέον πάντως νὰ σημειωθῇ ὅτι σημαντικὸν τμήμα τῆς αὐξήσεως αὐτῆς ἀντιπροσωπεύουν αἱ εἰδικαὶ πιστώσεις πρὸς τὴν Δ.Ε.Η. καὶ τὸν Ο.Τ.Ε., αἱ ὁποῖαι ἠϋξήθησαν κατὰ 1.157 εκατ. δραχ. ἐντὸς τοῦ 1963, ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 216 εκατ. δραχ. αὐτῶν τὸ 1962. Ἡ μεγάλη αὐξήσις τῶν ἐν λόγῳ πιστώσεων ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ Δ. Ε.Η. δὲν ἐξέδωσεν ὁμολογιακὸν δάνειον κατὰ τὸ λήξαν ἔτος καλύψασα τὰς ἀνάγκας τῆς διὰ δανεισμοῦ ἐκ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν.

Ταχύτερα ἐπέκτασις κατὰ τὸ 1963, ἐν σχέσει πρὸς τὸ προηγούμενον ἔτος, ἐσημειώθη ἐπίσης εἰς τὴν μακροπρόθεσμον χρηματοδότησιν. Οὕτω ἡ αὐξήσις τῶν χορηγήσεων τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἀνῆλθεν ἐντὸς τοῦ λήξαντος ἔτους εἰς 1.717 εκατ. δραχ. ἢ 14% ἔναντι 1.396 εκατ. δραχ. ἢ 12,8% ἐντὸς τοῦ 1962.

3. Ἐξελίξεις εἰς τὴν κεφαλαιαγοράν.—Ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἠντλήθησαν ἐκ τῆς κεφαλαιαγορᾶς συνολικῶς κεφάλαια 1.560 εκατ. δραχ. (ἐκ τῶν ὁποίων 1.500 εκατ. ὑπὸ τοῦ Δημοσίου καὶ 60 εκατ. ὑπὸ ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων), ἔναντι 2.192 εκατ. δραχ. τοῦ 1962, 879 εκατ. δραχ. τοῦ 1961 καὶ 1.381 εκατ. δραχ. τοῦ 1960. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη κατὰ τὰ τελευταῖα τέσσαρα ἔτη δεικνύει τὴν σημαντικὴν διεύρυνσιν τῆς ἀγορᾶς κεφαλαίου καὶ τὴν στροφὴν τοῦ ἀποταμιευτικοῦ κοινοῦ πρὸς τὰς τοποθετήσεις μακροτέρας διάρκειας.

Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν ἀντλήσιν κεφαλαίων ἐκ τῆς κεφαλαιαγορᾶς κατέχει τὸ Δημόσιον καὶ ἔπεται ἡ Δ.Ε.Η., ἐνῶ ἡ ζήτησις κεφαλαίων ὑπὸ ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων παραμένει ἀκόμη, εἰς λίαν χαμηλὰ ἐπίπεδα. Πράγματι, κατὰ τὴν παρελθούσαν τετραετίαν τὸ Δημόσιον ἤντλησε συνολικῶς ἐκ τῆς κεφαλαιαγορᾶς 3.240 ἑκατ. δραχ., ἡ Δ.Ε.Η. 1.820 ἑκατ. δραχ. καὶ αἱ ἰδιωτικά: ἐπιχειρήσεις 952 ἑκατ. δραχμάς. Ἐν ὅμως ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου ποσοῦ ἀφαιρουμένων αἱ νέαι μετοχικαὶ ἐκδόσεις τραπεζῶν, αἱ ὅποιαι ἀνῆλθον εἰς 594 ἑκατ. δραχ., διαπιστοῦται ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ἀντληθέντα κεφάλαια κατὰ τὴν παρελθούσαν τετραετίαν ἀντιπροσωπεύουν ποσοστὸν μόνον 6% τοῦ συνόλου τῶν μέσῳ τῆς κεφαλαιαγορᾶς ἀντληθέντων κεφαλαίων.

VII. ΠΙΣΤΩΤΙΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

1. Ἀπλούστευσις πιστωτικῶν κανόνων καὶ διαδικασιῶν.—Ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ λήξαντος ἔτους ἐτέθησαν εἰς ἐφαρμογὴν σημαντικὰ μέτρα μεταρρυθμιστικὰ τοῦ συστήματος τραπεζικῆς πιστοδοτήσεως, τόσον ἀπὸ πλευρᾶς κανόνων χρηματοδοτήσεως ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως κόστους τοῦ τραπεζικοῦ δανεισμοῦ. Αἱ τροποποιήσεις, ὡς καὶ οἱ διατηρηθέντες ἐν ἰσχύϊ ἐκ τῶν παλαιῶν πιστωτικῶν κανόνων ἀπεχρυσταλλώθησαν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1294) 13.9.1963 ἀποφάσεως τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς ἐνιαῖον κείμενον. Διὰ τῶν ληφθέντων μεταρρυθμιστικῶν μέτρων, δυναμένων νὰ καταταγοῦν εἰς τρεῖς γενικὰς κατηγορίας, ἐπιτυγχάνονται ἀντιστοιχῶς οἱ κάτωθι τρεῖς εἰδικώτεροι σκοποὶ εἰς τὴν σφαιρὰν τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς:

Πρῶτον: Ἀπλούστευσις τῶν πιστωτικῶν κανόνων καὶ περαιτέρω οὐσιώδης ἀπελευθέρωσις τῶν πιστωτικῶν συναλλαγῶν.

Δεύτερον: Μείωσις τοῦ κόστους τοῦ τραπεζικοῦ δανεισμοῦ.

Τρίτον: Ἐνίσχυσις τῶν καθιερωθέντων ἀπὸ τοῦ Μαρτίου 1962 κινήτρων διὰ τὸν ἐξαγωγικὸν προσανατολισμὸν τῶν πλέον δυναμικῶν ἐκ τῶν βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἡ ἀπλούστευσις τῶν πιστωτικῶν κανόνων καὶ ἡ περαιτέρω ἀπελευθέρωσις τῶν πιστωτικῶν συναλλαγῶν συνεδούθη γενικῶς μὲ τὴν μετάθεσιν εἰς τὰς τραπεζὰς μεγαλύτερου μέρους τῆς εὐθύνης διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν πραγματικῶν πιστωτικῶν ἀναγκῶν τῶν χρηματοδοτούμενων ἐπιχειρήσεων ὡς καὶ διὰ τὴν παρακολούθησιν τῆς ὀρθῆς χρησιμοποίησεως τῶν πιστώσεων ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν καθοριζομένων ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς γενικῶν ἐπιδιώξεων. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ κυριώτερα ἐκ τῶν πραγματοποιηθεισῶν μεταβολῶν εἶναι ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ προληπτικοῦ εἰς τὸν κατασταλακτικὸν ἔλεγχον τῆς δραστηριότητος τῶν τραπεζῶν. Παράλληλως

ὅμως καθωρίσθησαν σαφῶς τὰ γενικὰ πλαίσια καὶ οἱ στόχοι τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς ὡς καὶ αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ πρὸς τὰς ὁποίας θὰ πρέπει νὰ προσαρμοζοῦν τὴν δραστηριότητά των αἱ ἑμπορικαὶ τράπεζαι. Βασικὰ σημεῖα τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν εἶναι, ὅτι ἡ ἄσκησις τῆς πίστεως δεόν νὰ ἀποδλέπη εἰς τὴν καλυψὴν πραγματικῶν ἀναγκῶν τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας ἢ τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τῶν χρηματοδοτούμενων ἐπιχειρήσεων, ἐπιδιωκόμενης ταυτοχρόνως καὶ τῆς μεγίστης δυνατῆς κινητοποιήσεως ἰδίων διαθέσιμων αὐτῶν. Εἰδικώτερον, αἱ πιστώσεις τῶν τραπεζῶν δεόν νὰ ἐναρμονίζονται πρὸς τὰς ἐπιδιώξεις οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας συμβάλλουσαι εἰς τὸν βασικὸν στόχον τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν παραγωγικῶν ἐγκαταστάσεων, κατὰ προτίμησιν δὲ τῶν ἐπενδύσεων μὲ ἐξαγωγικὸν προσανατολισμὸν.

Συγκεκριμένην ἔκφρασιν τῶν ἀνωτέρω γενικῶν ἐπιδιώξεων τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς ἀποτελοῦν τὰ κάτωθι εἰδικώτερα μέτρα :

1. Καθιερώθη τὸ πρῶτον ἡ ἐφαρμογὴ «γενικοῦ συντελεστοῦ ρευστότητος», διὰ τὴν τήρησιν τοῦ ὁποίου αἱ τράπεζαι ὑποχρεοῦνται, ὅπως προσαρμόσουν τὰς χορηγήσεις καὶ λοιπὰ ἐνεργητικὰ στοιχεῖα των μέχρι τέλους τοῦ τρέχοντος ἔτους. Οὗτος συνίσταται εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῶν τραπεζῶν, ὅπως διαθέτουν ποσοστὸν 55% τοῦ συνόλου τῶν πάσης φύσεως παρ' αὐταῖς καταθέσεων εἰς συγκεκριμένας κατηγορίας χορηγήσεων καὶ λοιπῶν ἐνεργητικῶν στοιχείων, ἀντιπροσωπευτικὰς τρεχοισῶν ἀναγκῶν τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς συναλλακτικῆς διαδικασίας καὶ ἐπομένως εὐχεροῦς ρευστοποιήσεως. Διὰ τῆς καθιερώσεως τοῦ ἐν λόγῳ συντελεστοῦ ἐπεδιώχθη οὕτω ἡ ἄσκησις γενικοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν συγκεντρουμένων παρὰ ταῖς τράπεζαις ἀποταμιεύσεων καὶ ἡ κατεύθυνσις τούτων πρὸς ἀσφαλεῖς καὶ ἐπιθυμητάς διὰ τὴν οἰκονομίαν τοποθετήσεις.

2. Διειρηθήθη ἡ βᾶσει παλαιότερας ἀποφάσεως ὑφισταμένη ὑποχρέωσις τῶν τραπεζῶν ὅπως διαθέτουν ποσοστὸν 15% τοῦ συνόλου τῶν παρ' αὐταῖς εἰς δραχμὰς καταθέσεων ἰδιωτῶν, δημοσίων ὀργανισμῶν καὶ δημοσίων ἐπιχειρήσεων εἰς δάνεια μέσης καὶ μακρᾶς προθεσμίας διὰ τὴν χρηματοδότησιν παγίων ἐγκαταστάσεων εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ ὠρισμένας ἄλλας κατηγορίας ἐπιχειρήσεων παραγωγικοῦ χαρακτήρος. Πάραλλήλως, διὰ τῶν νέων μέτρων ἐπεξετάθησαν αἱ δυνατότητες καλύψεως τοῦ ἀνωτέρω ποσοστοῦ ὑπὸ τῶν τραπεζῶν διὰ τῆς προσθήκης καὶ ἐτέρων κατηγοριῶν τοποθετήσεων, συνδεομένων πρὸς τὴν ἐπενδυτικὴν δραστηριότητα τῶν ἐπιχειρήσεων. Οὕτω αἱ τράπεζαι δύνανται ἤδη, πρὸς κάλυψιν τοῦ ὡς ἀνωτέρω ὀρίου τοῦ 15%, νὰ προβαίνουν εἰς ἐπενδύσεις εἰς νεοεκδιδομένους χρηματοστηρικτοὺς τίτλους τῶν ἐν λόγῳ κατηγοριῶν ἐπιχειρήσεων, νὰ χορηγοῦν μακροπροθεσμιοὺς πιστώσεις πρὸς ἰδιώτας προτιθεμένους νὰ μετάσχουν εἰς τὸ μετοχικὸν κεφάλαιον.

λαιον τοιούτων ἐπιχειρήσεων καὶ νὰ πραγματοποιοῦν ἐτέρας συναφεῖς μορφάς τοποθετήσεων περιοριστικῶς μνημονευομένας ἐν τῇ ἀποφάσει. Οὕτω, διτυρύνθησαν ἐτι περισσότερο αἱ δυνατότητες τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν νὰ παίξουν ἐνεργότερον ρόλον εἰς τὴν ἐπενδυτικὴν δραστηριότητα τῆς οἰκονομίας.

2. Ἡ μακροπρόθεσμος χρηματοδότησις.— Παρὰ τὴν σημαντικὴν ἀπλοῦστευσιν τῶν κανόνων χρηματοδοτήσεως καὶ τὴν εἰς εὐρυτάτην ἔκτασιν μετάθεσιν εἰς τὰς τραπεζὰς τῆς εὐθύνης διὰ τὴν ἀσκησιν τῆς πίστεως, ὑπάρχουν ἀκόμη περιθώρια ἀπλοστεύσεως τῶν πιστωτικῶν κανόνων. Περαιτέρω ἀπελευθέρωσις τῶν πιστωτικῶν συναλλαγῶν εἶναι ἀνάγκη νὰ συρραχθῇ μετὰ κατάλληλον προσαρμογὴν τῶν τραπεζῶν πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἤδη ἰσχύοντος σημαντικῶς ἀπλοστευμένου συστήματος πιστωτικῶν κανόνων. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι σκόπιμον νὰ λεχθῇ ὅτι εἰς τὴν παρούσαν φάσιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ὁ ρόλος τῶν τραπεζῶν εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ ἀναγκαίου ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ ταχείας ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας. Ἡ ἔκτασις τῶν συγκεντρωμένων καταθέσεων εἰς τὰς τραπεζὰς ὡς καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἐν ὑψηλῶν ποσοστῶν αὐτῶν εἶναι ἀποταμιευτικῆς φύσεως ἐπιβάλλουν καὶ καθιστοῦν δυνατὴν τὴν ἀνάληψιν, ἐντὸς ὁρίων καὶ συμφώνως πρὸς ὀρισμένους αὐστηρῶς τηρουμένους κανόνας πρωτοβουλιῶν διὰ τὴν συγχώνευσιν καὶ ἐπέκτασιν ὑφισταμένων ὡς καὶ τὴν ἱδρυσιν νέων ἐπιχειρήσεων καὶ τὴν προώθησιν εἰς εὐρύτεραν δυνατὴν κλίμακα ποικίλων μορφῶν ὑγιῶν συνεργασιῶν μετὰ ξένας ἐπιχειρήσεις.

Αἱ προσπάθειαι διὰ τὴν δραστηριοποίησιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνισχυθοῦν μετὰ τὴν σύμπραξιν τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν καὶ τῶν τραπεζῶν ἐπενδύσεων ὅσον καὶ τοῦ ἐκ τῆς συγχωνεύσεως τοῦ Ο.Χ.Ο.Α. καὶ Ο.Β.Α. ὑπὸ ἱδρυσιν νέου πιστωτικοῦ ὀργανισμοῦ. Ὑπάρχουν σημαντικὰ περιθώρια κινητοποιήσεως ἀποταμιεύσεων μέσῳ τῆς κεφαλαιαγορᾶς, ἔάν προσφερθοῦν κατάλληλοι τίτλοι. Εἶναι οὕτω δυνατόν εἰς ἔκτασιν μεγαλύτεραν ἔκτασιν νὰ ἀντλοῦνται μακροπρόθεσμα κεφάλαια ὅσον ὑπὸ τῶν χρηματοδοτικῶν ὀργανισμῶν ὅσον καὶ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπιχειρήσεων. Ἡ ἀνάληψις μέρους τοῦ νεοεκδιδομένου μετοχικοῦ κεφαλαίου ἢ δημολογιακῶν δανείων, ἢ ἢ ἐγγύσις τῆς καλύψεως αὐτῶν κατὰ τὰ ἀναλόγως ἐφαρμοζόμενα εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὴν κεφαλαιαγορὰν οὐσιωδῶς περαιτέρω θὰ προαγάγουν καὶ τὴν ἐπιδιωκόμενην βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν ἀποφασιστικῶς θὰ ἐνισχύσουν. Εἶναι ἀνάγκη πρὸς τὰς κατευθύνσεις αὐτάς νὰ ἀναληφθοῦν μετὰ σύνεσιν ἀλλὰ καὶ τόλμην ὁλονὲν μεγαλύτεραι πρωτοβουλίαι ὑπὸ τῶν πιστωτικῶν ἱδρυμάτων τῆς χώρας, διὰ νὰ καταστῇ πρὸς περισσοτέρας κατευθύνσεις ἐνεργὸς ἢ συμβολὴ των εἰς τὴν ἀναγκαίαν ἐντονον ἐπιτάχυνσιν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Ἐντὸς τοῦ 1963 ἤρχισαν λειτουργοῦσαι αἱ δύο ἰδιωτικαὶ τράπεζαι ἐπενδύσεων, συσταθεῖσαι μὲ πρωτοβουλίαν καὶ εὐρείαν συμμετοχὴν εἰς τὸ κεφάλαιον, ἢ μία τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ ἑτέρα τῆς Ἐμπορικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐν λόγω τράπεζας ἔχει ἐξασφαλισθῆ καὶ συμμετοχὴ ἀλλοδαπῶν ἰδιωτικῶν τραπεζικῶν ἰδρυμάτων, εἰδικευμένων εἰς τὴν μακροπρόθεσμον πίστιν. Ἡ συμμετοχὴ ἀλλοδαπῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων εἶναι σημαντικὴ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Ἐπενδύσεων Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως, ἀνερχομένη εἰς 71,4 ἑκατ. δραχ. ἐπὶ συνολικοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου 180 ἑκατ. δραχμῶν.

Ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ὑπεστήριξε τὴν σκοπιμότητα τῆς ἰδρύσεως μιᾶς μόνον τραπεζῆς ἐπενδύσεων μεγαλύτερας ἐπιφανείας, μὲ συμμετοχὴν τῶν κυριωτέρων ἑλληνικῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἢ ἐνδεχομένως καὶ ἄλλων ἑλληνικῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων. Εἰς μίαν τοιαύτην τράπεζαν θὰ ἦτο δυνατὴ καὶ σκόπιμος ἡ εὐρεία καὶ οὐσιαστικὴ συμμετοχὴ ξένων τραπεζῶν καὶ διεθνῶν χρηματοδοτικῶν ὀργανισμῶν, διατηρουμένης θεδαίως τῆς πλειοψηφίας ὑπὸ ἑλληνικὸν ἔλεγχον. Μία τοιαύτη εὐρύτερας ἐπιφανείας τράπεζα θὰ εἶχε μεγαλύτεραν ἀνεξαρτησίαν ἀπὸ τοὺς ἐπὶ μέρος συμμετέχοντας πιστωτικοὺς ὀργανισμοὺς καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναπτύξῃ εὐρύτερας σημασίας πρωτοβουλίας ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰς κατευθύνσεις καὶ τὴν πολιτικὴν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Ἦδη, μετὰ τὴν ἰδρυσιν τῶν δύο τραπεζῶν, ἐνδείκνυται νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ μεγαλύτερα δυνατὴ ἀξιοποίησις αὐτῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐξυγιάνσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας.

3. Ἀγροτικὴ τράπεζα καὶ ἀγροτικὴ πίστις.—Τὸ πρόβλημα τῆς ἀγροτικῆς πίστεως εἶναι ἀμέσως συνδεδεμένον μὲ τὸ ὄλον ζήτημα τῆς προωθήσεως τῆς ἀγροτικῆς ἀναπτύξεως καὶ βελτιώσεως τῆς ἀποδόσεως τῶν ἀγροτικῶν ἐκμεταλλεύσεων. Συγχρόνως σοβαρώταται εἶναι αἱ ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς οἰκονομίας ἐκ τῆς δραστηριότητος τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, ἢ ὅποια ἐξακολουθεῖ νὰ ἐξαρτᾶται εἰς εὐρυτάτην κλίμακα ἐκ κεφαλαίων τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ἐν προκειμένῳ, ὅτι προπολεμικῶς αἱ παρὰ τῇ Ἀγροτικῇ Τραπεζῇ καταθέσεις ἀντεπροσώπευον ποσοστὸν 75% τοῦ συνόλου τῶν χορηγήσεων τῆς, ἐνῷ σήμερον εἰς ποσοστὸν μόλις 16%. Εἶναι ἀνάγκη τόσον διὰ τὴν εἰς τὸ μέλλον ἐπαρκῆ ἱκανοποίησιν τῶν πιστωτικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως, ὅσον καὶ πρὸς ἀποφυγὴν γενικωτέρων νομισματικῶν διαταραχῶν, ἢ Ἀγροτικῇ Τραπεζῇ νὰ κατευθύνῃ τὰς προσπάθειάς τῆς εἰς τὴν προσέλκυσιν κεφαλαίων ἐξ ἄλλων πηγῶν. Εἰς τοῦτο ἄλλωστε ἀπέβλεψε καὶ ἡ καθιέρωσις ὑψηλοτέρου ἐπιτοκίου καὶ ἐπὶ τῶν εἰς αὐτὴν καταθέσεων ταμειωτηρίου, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἰσχυρὸν ἐπιτόκιον ἐπὶ τῶν καταθέσεων εἰς τὰς ἐμπορικὰς τράπεζας.

Ἐπί πλέον, εἶναι ἀπαραίτητος ἀπό πολλῶν ἀπόψεων ἢ ἐπανεξέτασις καὶ ἀναθεώρησις τῶν μεθόδων καὶ διαδικασιῶν χορηγήσεως τῶν ἀγροτικῶν δανείων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν παύσει νὰ ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας καὶ συνθήκας. Εἰδικώτερον, εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν δανείων μέσης καὶ μακρᾶς προθεσμίας εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἀξιολόγησις τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων καὶ ἡ ἀμεσὸς συσχέτισις αὐτῶν πρὸς τὰς συγκεκριμένους ἐπιδιώξεις τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως.

Τέλος, διὰ νὰ δυναθῇ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ἀναλαμβανόμενων δανειακῶν ὑποχρεώσεων τῶν ἀγροτῶν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτᾶται εἰς σημαντικὸν βαθμὸν ἡ ἰκανότης τῆς τραπέζης νὰ καλύπτῃ τὰς πιστωτικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως.

Κατὰ τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον ἐλήφθησαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως δύο βασικῆς σημασίας ἀποφάσεις: ἀφ' ἑνὸς ἐμειώθησαν οὐσιωδῶς τὰ ἐπιτόκια τῶν χορηγήσεων τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐγένετο ρύθμισις τῶν ἐν καθυστερήσει ἀγροτικῶν χρεῶν. Ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐπανεὐλημμένως ὑπεστήριξε κατὰ τὸ παρελθὸν τὴν ἀνάγκην ἐξασφαλίσεως πλέον εὐνοικῶν ὀρων χρηματοδοτήσεως τῶν ἀγροτικῶν δραστηριοτήτων, αἱ ὁποῖαι εἶναι, ὡς γνωστὸν, κατὰ τὸ πλεῖστον χαμηλῆς ἀποδοτικότητος, πλήττονται δὲ συχνάκις ὑπὸ θεομηνιῶν καὶ ἐτέρων φυσικῶν καταστροφῶν. Δι' ἀποφάσεως τῆς Κυβερνήσεως ἐμειώθησαν ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1964 τὰ ἐπιτόκια τῶν ἀγροτικῶν χορηγήσεων ὡς ἀκολούθως:

- α) Διὰ τὰ καλλιεργητικὰ δάνεια ἀπὸ 6 ½% εἰς 5%.
- β) Διὰ τὰς χορηγήσεις ἐπ' ἐνεχύρω γεωργικῶν προϊόντων ἀπὸ 7% εἰς 6%.
- γ) Διὰ τὰ δάνεια μέσης καὶ μακρᾶς προθεσμίας ἀπὸ 7% εἰς 4%, διατηρηθέντος καὶ τοῦ εἰδικοῦ χαμηλοῦ ἐπιτοκίου 2% δι' ὠρισμένας κατηγορίας τῶν ἐν λόγῳ δανείων.
- δ) Τὸ ἐπιτόκιον ὑπερμερίας ἐμειώθη ἐπίσης ἀπὸ 9% εἰς 7%, ἡ μείωσις δὲ αὕτη ἔσχυσεν ἀναδρομικῶς ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1963.

Κύριοι Μέτοχοι,

Κατὰ τὴν παρούσαν φάσιν τῶν ἐλληνικῶν καὶ παγκοσμίων οικονομικῶν ἐξελίξεων εἶναι ὑπὲρ ποτε ἀναγκαῖα ἡ γενικὴ κινητοποίησις τῶν ἐθνικῶν μαζ. δυνάμεων διὰ τὴν ἐπίτευξιν ὑψηλοτέρων ρυθμῶν οικονομικῆς προόδου. Πρὸς τοῦτο, πρωταρχικῆς σημασίας εἶναι ἡ ἀξιοποίησις τοῦ πολυτίμου ἐμφύχου ὕλικου, τὸ ὁποῖον διαθέτει ἡ Ἑλλάς. Ἡ ἐκπαίδευσις, ὀργάνωσις καὶ ἡ ἄρσις τῶν φραγμῶν εἰς τὰς δημιουργικὰς πρωτοβουλίας εἶναι ἐπιδιώξεις ἀπολύτου προτεραιότητος ὡς ἀποτελοῦσαι τὰς προϋποθέσεις τῆς προόδου.

Δέον επίσης να αποβλέψωμεν εις την επιτάχυνσιν του εκσυγχρονισμού του παραγωγικού μας εξοπλισμού ώστε εν συνδυασμῳ με την ἀρτιωτέραν ὀργάνωσιν να επιτύχωμεν την ἀποφασιστικὴν βελτίωσιν τῆς παραγωγικότητος καὶ αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς, διὰ να καταστῇ δυνατὴ ἡ ἀποτελεσματικὴ ἀντιμετώπησις ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ διευρυνομένου καὶ ἐκτεινομένου διεθνoῦς ἀνταγωνισμού. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν εἶναι ὅλως ἰδιαιτέρας σημασίας ἡ αὐξήσις τῶν ἐξαγωγῶν τῶν γεωργικῶν μας εἰδῶν ἀλλὰ καὶ τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας, ἡ ὁποία δέον να καταστῇ ὁ δυναμικώτερος κλάδος τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Με τὸν προσανατολισμὸν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς πρὸς τὴν εὐρυτάτην ἀγορὰν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἡ σύνδεσις μετ' αὐτῆς ἐξασφαλίζει εἰς τὰ προϊόντα μας προνομιακῶς εὐμενεῖς ὅρους διεισδύσεως, αἴρεται τὸ οὐσιῶδες μειονέκτημα τῆς μικρᾶς ἀγορᾶς δημιουργημένου τοῦ πλαισίου διὰ μίαν ὀρθολογικὴν, τεχνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ὀργάνωσιν τῶν ἑλληνικῶν βιομηχανικῶν μονάδων.

Ἡ ταχεῖα βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας ἐπιβάλλεται πλέον καὶ ὡς κοινωνικὴ ἀνάγκη, διότι κυρίως δι' αὐτῆς εἶναι δυνατόν να ἐξασφαλίσωμεν ὑψηλὰ καὶ ἀνερχόμενα ἐπίπεδα ἀπασχολήσεως καὶ ἀνάσχεσιν τῆς διαρροῆς τοῦ ἐμφύχου δυναμικοῦ τῆς χώρας εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Κοινωνικὴν ἐπιταγὴν ἀλλὰ καὶ οἰκονομικὴν σκοπιμότητα ἀποτελεῖ ἡ ἐξασφάλισις δικαιοσύνης εἰς τὴν κατανομὴν τῶν καρπῶν τῆς οἰκονομικῆς προόδου τόσο μεταξὺ τῶν διαφόρων κατηγοριῶν τοῦ πληθυσμοῦ ὅσον καὶ μεταξὺ τῶν περιφερειῶν τῆς χώρας. Μόνον δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου δύναται να ἐπιτευχθῇ ἡ ἀποφασιστικὴ κινήσεισις ἐλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ διὰ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν του εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ἀναπτύξεως.

Ἡ ἐθνικὴ οἰκονομικὴ προσπάθεια διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν εἶναι οὐσιῶδες να διέπεται ὑπὸ δύο κατευθυντηρίων ἀρχῶν.

Ἡ πρώτη ἀρχὴ εἶναι ὁ σαφὴς διαχωρισμὸς τῶν ὀρίων τῆς πολιτικῆς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς. Ἡ ἀνάμιξις τῆς δευτέρας εἰς τὴν διαμόρφωσιν ἢ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς πρώτης ὀδηγεῖ κατὰ κανόνα εἰς ἐξασθένησιν ἀμφοτέρων. Παρὰλλήλως πρὸς τὴν ἐξασφάλισιν δικαίων ἀμοιβῶν εἰς τοὺς ἐργάτας καὶ δικαίων τιμῶν εἰς τοὺς ἀγρότας παραγωγούς εἶναι ἀνάγκη να ἐνισχύωνται σταθερῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς αἱ προωθητικαὶ δυνάμεις τῆς οἰκονομίας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ διευρύνωνται συνεχῶς καὶ σταθερῶς τὰ ὅρια ἐντὸς τῶν ὁποίων θὰ δύναται να ἐφαρμοσθῇ μία τολμηρὰ κοινωνικὴ πολιτικὴ διὰ τὴν συστηματικὴν καὶ μόνιμον ἐνίσχυσιν τῶν οἰκονομικῶς ἀσθενεστέρων κατηγοριῶν πληθυσμοῦ.

Ἡ δευτέρα κατευθυντήριος ἀρχὴ ἀφορᾷ εἰς τὴν νομισματικὴν ἰσορροπίαν. Ἡ Διοίκησις τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐτόνισε πάντοτε εἰς τὴν Συνέλευσιν ταύτην τὴν ἀμεσον ἀλληλεξάρτησιν μεταξὺ νομισματικῆς ἰσορροπίας ἀφ' ἑνὸς

καὶ οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου ἀφ' ἑτέρου. Ἡ σταθερότης τοῦ νομίσματος ἀποτελεῖ ὄχι μόνον βασικὴν προϋπόθεσιν τῆς οἰκονομικῆς προόδου, ἀλλὰ καὶ ἀπαραίτητον ὄρον τῆς δικαίας κατανομῆς τοῦ εισοδήματος. Ἀντιθέτως ἡ νομισματικὴ ἀστάθεια ὑπονομεύει τὴν οἰκονομικὴν πρόδον, εὐνοεῖ τοὺς οἰκονομικῶς ἰσχυροτέρους καὶ ἐξανεμίζει πᾶσαν ὠφέλειαν ἐκ τῶν κατακτήσεων τῶν οἰκονομικῶς ἀσθενεστέρων. Ἡ νομισματικὴ σταθερότης εἰς μίαν ἀναπτυσσομένην οἰκονομίαν, ὡς ἡ ἑλληνικὴ, οὐδόλως προϋποθέτει ἀνάσχεσιν τῆς αὐξήσεως τῶν ἀμοιβῶν καὶ τῶν χρηματικῶν εισοδημάτων. Ἐπιβάλλεται ὅμως ὅπως τὰ χρηματικὰ εἰσοδήματα ἀνέρχωνται ἐντὸς τῶν ὁρίων αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος καὶ τοῦ πραγματικοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος. Ὑπερβάσεις τῶν ὁρίων αὐτῶν καταλήγουν εἰς ἀνάσχεσιν τῆς οἰκονομικῆς προόδου ἢ ἑποῖα μὲν δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν συνεχῆ καὶ σταθερὰν ἄνοδον τῶν πραγματικῶν εἰσοδημάτων. Εἶναι χαρακτηριστικόν ὅτι εἰς χώρας ἐκ τῶν πλουσιωτέρων τῆς Ἑυρώπης ἐφαρμόζοντα προσφάτως προγράμματα λιτότητος πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς σταθερότητος τῶν νομισμάτων των καὶ περιφρούρησιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς των προόδου.

Εἶναι ἐπιμένονος ἀνάγκη νὰ καταστῇ συνείδησις, ὅτι τὰς βασικὰς κοινωνικὰς καὶ οἰκονομικὰς μᾶς ἐπιδιώξεις οὐδὲν δύναται νὰ ἀπειλήσῃ περισσότερον ἀπὸ τὴν ἐξασθένησιν τῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον, ὅπως αἱ κοινωνικαὶ ὁμάδες σταθμίζουν μετὰ προσοχῆς τὰς διεκδικήσεις των μὲ ἐπιγνώσιν ὅτι μόνον ἐντὸς τῶν συνολικῶς διαθέσιμων πόρων εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτύχουν πραγματικὴν ἱκανοποίησιν ἐγγυωμένην τὴν προοδευτικὴν βελτίωσιν τῆς θέσεώς των. Ἡ συνεπῆς τήρησις τῶν ἀρχῶν αὐτῶν ἐξασφαλίζει τὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ κοινωνικῆς προόδου ἐπ' ὠφελείᾳ ὅλοκληρου τοῦ πληθυσμοῦ καὶ διὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον.